

Pamph.
Gk. Lit.
Histo.
D.

Antonius (Melissa)
Maximus Confessor

QUAESTIONES CRITICAE
AD MAXIMI ET ANTONII GNOMOLOGIAS
SPECTANTES.

ACCEDUNT DISPUTATIUNCULA DE FLORILEGIO
QUODAM INEDITO ET SCHEDAE CRITICAE.

DISSERTATIO INAUGURALIS

QUAM

AD SUMMOS IN PHILOSOPHIA HONORES

RITE IMPETRANDOS

SCRIPSIT

REINHOLDUS DRESSLER.

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEUBNERI.
MDCCLXVIII.

1824
D

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

FRIDERICO · RITSCHelio

PRAECEPTORI · SUMME · VENERANDO

D · D

REINHOLDUS · DRESSLER

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
University of Toronto

PRAEFATIO.

Inter gnomologias graecas*) quae ad nostram pervenerunt aetatem uberrima est Ioannis Stobaei ἀνθολόγιον, cuius ad amplitudinem e ceteris eius generis syllogis proxime accedunt Ioannis Damasceni 'parallela sacra'. Tertium et quartum locum obtinent Maximi et Antonii syllogae. Iam diu est, ex quo philologi veterum scriptorum fragmenta, quae permulta in his Maximi et Antonii florilegiis tradita sunt, in usum suum converterunt, sed editionibus usi sunt saeculo XVI et XVII factis, neque quisquam diligentius perscrutatus esse videtur, nec quae earum essent rationes nec quibus codicum manu scriptorum niterentur fundamentis. Quam ob rem operae pretium facere mihi visus sum, in eam rem si accuratius inquirerem, ut ad dispellendas tenebras, quibus haec Maximi et Antonii florilegia quasi obruta iacerent, quantum possem, conferrem. Quodsi aliquid praestitisse videbor, maximae gratiae a me agenda sunt iis viris doctis, qui multi liberalissime in his studiis me adiuverunt, imprimis vero Friderico Ritschelio,

*) Eas, quae publici iuris factae sunt, enumeratas habes apud R. Nicolaium hist. litt. gr. p. 625.

praeceptorum summe venerando, cuius erga me officiorum memoria nunquam ex animo meo evanescet.

Disputatiunculam de florilegio adhuc paene ignoto, quod codicibus Barocciano 143 et Monacensi 429 continetur, adieci, quia hanc syllogem dignam existimabam, quae non prorsus oblivione premeretur. Denique schedas criticas subiunxi maximam partem ad florilegia graeca spectantes, quas aequè ac totum libellum viri docti ut benigne excipiant et opto et rogo.

Scribebam Lipsiae mense Octobri a. MDCCCLXVIII.

CAPUT I.

De nomine Melissa.

Monachus ille Antonius, qui syllogen sententiarum composuit a Conrado Gesnero una cum Maximi florilegio editam Tiguri a. 1546, a multis hominibus doctis appellatur 'Antonius Melissa.' Primus, apud quem hunc errorem (nam falso Antonium Melissam dici statim probaturi sumus) deprehendi, Combefisius est, qui in Maximi Confessoris operum Lutetiae editorum a. 1675 tom. II pag. 719 ait Gesnerum S. Maximi sermones edidisse 'semel et iterum cum Antonio Melissa.' Inde hic error latius fluxisse videtur; nam in catalogo codicum graecorum, qui Venetiis apud Nanios asservantur, a Mingarellio confecto pag. 501 commemoratur 'Florilegium ex Antonio Melissa'. Item (ut alios omittam) Otto Bernhardtus in libello scholastico, quem de florilegiis graecis scripsit Soraviae a. 1865 pag. 16, et Rudolphus Nicolai in historia litterarum graecarum pag. 625 monachum illum Antonium Melissam nominant. Et hi quidem, quos modo commemoravi, unde collegerint hoc nomen monacho fuisse, non dixerunt, Harlesius vero in Fabricii bibl. gr. vol. IX pag. 744 a studii assiduitate hoc nomen eum accepisse contendit, vel potius coniecit; nam argumentum, quo sententiam suam nobis probaret, nullum attulit.

Sed rectissime Ritschelius monet in opusculorum vol. I, in adnotatione ad pag. 732 adscripta, Melissa nomen iniuria monacho illi tributum esse his verbis: 'Suam autem syllogen cum Antonius Μέλισσαν inscripsisset, hinc mero ut videtur errore ipsi homini Melissa nomen adhaerescere prava recentiorum consuetudine coepit.' Quamquam iam antea hac de re recte iudicavit Coxius, qui in catalogo codicum bibl. Bodl. vol. I pag. 2, ubi de opere, quod est alterum in codice Barocciano 2, verba facit, recte dixit: 'Antonii magni monachi Melissa' (nisi haec verba in codice ipso scripta legerat). Gesnerus vero ipse, ut e praefatione editionis Tigurinae perspicitur, scriptorem sylloges semper Antonium appellat, Melissam collectionem sententiarum ab eo factam. Ritschelium autem recte hac de re iudicasse, tituli ipsi conspectui capitum, in quae bini libri Antonianae sylloges divisi sunt, in editione Tigurina praemissi testantur: Πίναξ εἰς τὸ πρῶτον τῆς τοῦ Ἀντωνίου μοναχοῦ Μελίσης βιβλίον κτέ. et Πίναξ εἰς τὸ δεύτερον τῆς τ. Ἀ. μ. Μελ. βιβλίον. Sed cum huius testimonii vim quispiam infringere

possit contendens hos capitum πίνακας Gesnerum non e codice manu scripto sumpsisse, sed de suo addidisse (ut sane totius voluminis Tigurini inscriptionem graecam ab eo profectam esse infra demonstrabitur), alterum in promptu esse gaudemus, e quo luculentissime apparet Antoniano operi, non homini ipsi Μέλιτσα nomen deberi. Codex enim Vindobonensis 207, de quo Lambecius exponit in commentariorum de bibl. Caes. vol. V p. 7 ed. 1, hoc titulo inscriptus est: Τοῦ ἐν ἀρίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἀντωνίου Κεφάλαια, ἐν οἷς περὶ ἤθους ἐλάλησεν ἀνθρώπων καὶ χρηστῆς πολιτείας, ἐκ τῶν θείων γραφῶν ἀνθολογήσας, καὶ Μέλιτσαν τὸ βιβλίον ὀνομάσας.*)

Hac occasione oblata proponere liceat, quod e nonnullis testimoniis iure colligere mihi videor: μέλιτσα non solum Antoniani operis nomen fuisse, sed saepius talia florilegia (Antoniani scilicet similia) ita nominata esse. Adduxit me in hanc sententiam primum inscriptio codicis Veneti, Nanianorum bibliothecae 300, qui in catalogo Mingarelliano pag. 501 describitur. Huius codicis opus tertium, quod est inde a pag. 34, inscribitur ita: ἀνθολόγημα ἤγουν μέλιτσα ἔχων κείμενα διάφορα ἀρίων καὶ σοφῶν ἀνδρῶν περὶ βίου ἀρετῆς καὶ κακίας (in catalogo quidem haec sententiarum sylloge appellatur: 'Florilegium ex Antonio Melissa', sed infra ostendemus aliter de ea statuendum esse). Iam si grammaticus, qui haec verba scripsit, ἀνθολόγημα nomen per μέλιτσα vocem explicari voluit, haec illo usitatior fuerit necesse est, unde consequitur saepius hoc nomen talibus libris inditum esse. Deinde altera pars codicis Barocciani 2 (de quo exponit Coxius in codicum bibl. Bodl. catal. vol. 1 pag. 2.) in calce hos versus politicos habet:

μέλιτταν τὴν μέλιτος μελιττοτέραν
ἦτις γέμει μέλιτος γλυκαίου πάνυ
οἱ ποθοῦντες μέλιτος ἀπογευθῆναι
δεῦτε προσπελάσατε τῇ μελιρρύτῳ.
ταύτην ἀναπτύξατε καὶ χορτασθῆτε.

Coxius hoc opus Antonii magni monachi Melissam esse dicit, sed mihi quidem suspitio orta est (quibus de causis, infra p. 16 ostendam) illud pro Maximi potius sylloge habendum esse, cui multo similis videtur quam Antonianae.

Deinceps extremae paginae codicis Monacensis 429 (de quo infra seorsum copiosius exponemus) subscriptum est: ἡ μέλιτσα et βίβλος μέλιτσα καλῶν πραγμάτων. Hunc vero codicem non Antonii Melissam, sed prorsus aliam sententiarum syllogen continere confidenter affirmare possumus.

Haec si perspexerimus, recte iudicabimus de inscriptione quadam codicis Veneti, quam minus recte intellexit Zanettius. Is enim in catalogo manuscript. graec. bibl. Marcianae pag. 272 exponens de codice 507, qui continet 'S. Maximi opera quaedam varia in capita 71 distributa', haec dicit: 'In nota, quam Codicibus suis appingere solet Bessario ad

*) De hoc titulo infra pluribus disseremus pag. 10s.

innuenda quae continentur opera, *Melissae* (Anton.) hoc opus tribuitur.⁹ Qua de re equidem existimo Bessarionem codici suo inscripsisse μέλιτσα, non ut Antonio tribueret opus, quod re vera est Maximi, sed ut sententiarum collectionem sive μέλιτσαν in hoc libro inesse significaret.

Si quis miretur, quod tam exquisito nomine μέλιτσα scriptores antiqui saepius usi sint, is ea conferat, quibus Aulus Gellius Noctibus Atticis praefatus est. Nam in his a § 5 de titulis exquisitissimis exponit, quos ii, qui 'variam et miscellam et quasi confusaneam doctrinam' conquisivissent, libris suis indiderint. 'Namque alii *Musarum* inscripserunt, alii *silvarum*, ille πέπλον, hic Ἀμαλθείας κέρασ, alius κηρία, partim λειμῶνας, quidam lectionis suae, alius antiquarum lectionum atque alius ἀνθρῶν et item alius εὐρημάτων. Sunt etiam qui λύχνους inscripserunt, sunt item qui στρωματεῖς, sunt adeo qui πανδέκτας et Ἐλικῶνα et προβλήματα et ἐγχειρίδια et παραξιφίδας.' Ex his intellegere licet, quam saepe factum sit, ut cum quis eiusmodi titulum exquisitum libro suo inscripsisset, alii eum imitantes eodem uterentur. Nec aliter res se habet in voce μέλιτσα, qua, postquam Antonius opus suum ita appellavit, alii similis argumenti collectiones significasse videntur.

Quo tempore Antonius monachus florilegium suum scripserit, non constat; nam aperte falsum esse, quod R. Nicolaius in historia litt. graec. pag. 625 dicit, fortasse eum saeculo octavo vixisse, inde elucet, quod nonnullis *Melissae* locis Photii patriarchae sententiae afferuntur (ut libri I cap. 24 p. 28, cap. 26 p. 31 edit. Tigurinae), quem anno 891 mortuum esse scimus. Post hunc igitur annum *Melissam*, quam Gesnerus edidit, scriptam esse apparet. Non abhorret a probabilitate ad eundem Antonium, cui *Melissa* debetur, referenda esse, quae Montefalconius in 'bibliotheca Coisliniana' codici 205 subscripta esse refert. Is enim codex, qui undecim opera continet ad res sacras spectantia, in calce haec habet: Ταύτην οὖν τὴν βίβλον ἐξαγοράσας..... αὐτῆς ἐπεποιήθη Ἀντώνιος μοναχὸς καὶ ξένος. καὶ ὅπου αὐτὴν καταλίψεθε, εὐχεθε ὡς ἔξη τὸν μισθὸν ὃς καὶ..... ἔγραψε τὰ γράμματα ταῦτα. ἡγοράθη δὲ ἰνδ. β' ἔτους ρφπζ'.

Mutilae subscriptionis sensum Montefalconius hunc esse putat: 'hunc librum scripsisse Antonium Monachum et hospitem, emptum autem fuisse anno 6587 (i. e. post Chr. n. 1079) indictione secunda.' Quid horum verborum scriptor exprimere voluerit, ex eorum reliquiis perspicere non licet; unum tamen certum est Antonium monachum commemorari. Itaque aut ante aut circa annum 1079 eum vixisse statuendum est, saeculo igitur XI.

Eundem Antonium monachum κεφάλαια, ἐν οἷς περὶ ἡθους ἐλάλησεν ἀνθρώπων καὶ χρηστῆς πολιτείας scripsisse titulo illo codicis Vindobonensis indicatur. Ceterum eadem capita in Mosquensibus quoque duobus codicibus tradita sunt (qua de re conferas Fr. de Matthaei 'notitiam cod. manuscr. bibliothecarum Mosquensium'); codicis enim synodalis 312 opus 4 inscribitur: ἀντωνίου τοῦ μεγάλου κεφάλαια παραινετικά περὶ ἡθους ἀνθρώπων καὶ χρηστῆς πολιτείας, codicis synodalis 378 opus 18 ἀντωνίου μοναχοῦ παραινέσεις περὶ ἡθους

ἀνθρώπων καὶ χρηστῆς πολιτείας. Quartum exemplar est in codice Escorialensi (Y III 2) 269, quem Millerus in catalogo pag. 223 ss. descripsit, inde a fol. 304r: 'Παραινέσεις περὶ ἡθους ἀνθρώπων κ. τ. λ. en cent soixante-dix chapitres, par Antoine le Moine.'

Fortasse ad eundem Antonium illud quoque opus pertinet, quod commemoratur in Philologi vol. IX (a. 1854) p. 582. Ibi enim Mordtmannus catalogum exhibet codicum manu scriptorum, qui in bibliotheca imperatoris Turcici servantur, e quibus 14 appellatur: Antonii Monachi *Κυναγωγῆ λέξεων*. Alterum Iexici huius exemplar in bibliotheca Vaticana latere videtur. In bibliotheca enim Escorialensi [X I, 15 354] catalogus asservatur codicum manu scriptorum bibliothecae cardinalis Sireleti quam postea Ottobonii cardinalis fuisse, postremo in Vaticanam illatam esse constat. Iam in catalogo illo Escorialensi (apud Millerum pag. 320 extr.) affertur: 'Lexique du moine Antoine', sed utrum idem liber etiam nunc in Vaticano exstet necne, e Montefalconii 'bibliotheca bibliothecarum' non perspicitur. Is enim in descriptione bibliothecae Ottobonii cardinalis (vol. I pag. 187 D) tria lexica commemorat: 'Lexicon Graecum satis amplum scriptum anno Christi 1292.

Aliud Lexicon saeculo XV.

Aliud 500 annorum haud amplum, sed Antonii monachi mentionem non facit. Quamquam haud abhorret a veri similitudine unum ex his lexicis esse illud 'Lexique du moine Antoine', praesertim cum in Escorialensi quoque catalogo tria lexica enumerentur: 'Lexique latin-grec, Lexique du moine Antoine, Lexique grec-latin de Cassien Longin.'

Excursus I. De codice Vindobonensi 207.

Lambecius cum capita, quae hoc codice continentur, ethica ab eisdem Antonii sylloge, quae Melissa inscribitur, prorsus diversa esse videret, titulum huius codicis graecum necessario corrigendum putavit ita: Τοῦ ἐν ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν Ἀντωνίου, τοῦ ἐκ τῶν θείων γραφῶν ἀνθολογήσαντος καὶ Μέλιτταν τὸ βιβλίον ὀνομάσαντος, κεφάλαια περὶ ἡθους ἀνθρώπων καὶ χρηστῆς πολιτείας, quam mutationem audacissimam esse nemo non intellegit. Id quidem concedi oportet verba ἐκ τῶν θείων γραφῶν ἀνθολογήσας καὶ Μέλιτταν τὸ βιβλίον ὀνομάσας ad capita illa ethica referri nullo modo posse. Nam capita haec ab anthologio sacrae scripturae prorsus differunt, nec veri simile est duo opera ab Antonio eodem titulo Μέλιττα inscripta esse. Sed mihi quidem tituli illius verba sat commode explicari posse videntur, si statuimus verba ἐκ τῶν θείων γραφῶν ἀνθολογήσας et q. s. a grammatico, qui titulum scripsit, apposita esse eo consilio, ut indicaret capita ethica ab eodem Antonio esse profecta, qui syllogen sententiarum e sacris scriptis composuisset, non ab alio quodam Antonio, ita ut totum titulum interpretemur: 'Sancti Antonii capita, in quibus verba fecit de moribus hominum et de bona rei publicae administratione, postquam e scriptis divinis sententiarum syllogen composuit idque opus Μέλιττα inscripsit.' Rem

ita se habere ceterorum operis huius exemplarium tituli, quos supra descripsimus, testantur, in quibus florilegii Antoniani, quod Μέλιτσα appellatur, mentio nulla fit. Verba autem ἐκ τῶν θείων γραφῶν ἀνθολογήσας et q. s. mirum quantum cadunt in syllogen a Gesnero editam; nam is, qui duos huius collectionis libros confecit, hanc sibi rationem proposuit, ut plurima capita contexeret e sententiis e libris divinis et a scriptoribus ecclesiasticis ascitis, quibus adiungeret a scriptoribus profanis petitas multo pauciores, nonnulla (eaque alterius potissimum libri) ita componeret, ut sententias a profanis scriptoribus repetitas omnino nullas adscriberet.

Excursus II. De codice Naniano 300.

Codicis huius opus 3 a Mingarellio 'Florilegium ex Antonio Melissa' appellatur, quamquam graecus huius operis titulus Antonii mentionem non facit. Incipit hoc ἀνθολόγημα: τοῦ εὐαγγελίου: — στενή ἡ ὁδὸς ἢ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν: — τοῦ ἀποστόλου: — μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ νικά ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν, a quibus verbis sane initium capit Antonianae sylloges libri I cap. 7. At si is, qui hoc ἀνθολόγημα scripsit, ex Antonii Melissa sua desumpsisset, mirandum videretur, quod prioribus neglectis e septimo demum capite nonnulla ascivisset. Iam vero eadem verba, a quibus ἀνθολόγημα Venetum orditur, initium faciunt Maximi sermonum (id quod e Ribitti versione perspicitur), tituli autem verba περὶ βίου καὶ ἀρετῆς καὶ κακίας e Maximi opere, cuius primo capiti superscripta sunt eadem fere verba περὶ βίου ἀρετῆς καὶ κακίας, desumpta esse vix dubium est (nam Antonianae sylloges caput 7 περὶ ἀρετῆς tantum inscribitur). Quare equidem ἀνθολογήματος huius scriptorem non Antonii, sed Maximi copiiis usum esse crediderim.

CAPUT II.

De editionibus syllogarum Maximi et Antonii.

Ne quis miretur, quod simul de utriusque collectionis editionibus sim disceptaturus, ad defendendum consilium meum hoc praemittam: Antonii opus nunquam vulgatum esse nisi una cum Maximi, ita ut in editionibus recensendis seorsum de utroque agere non possimus. Habemus enim Antonii et Maximi syllogarum editiones tres a Conrado Gesnero factas; Maximi librum ab Antoniano opere separatum publici iuris fecit Franciscus Combesius in Operum S. Maximi Confessoris (editorum Parisiis a. 1675) tomo II pag. 528 ss. Sed cum aptius videatur de hac quidem editione infra disserere, nunc Gesnerianarum editionum rationes explicare liceat, quarum prima prodiit Tiguri apud Christophorum Froshoverum

anno 1546, altera Francofurti apud Wechelium a. 1581, tertia Aurellae Allobrogum apud Franc. Fabrum a. 1609.

Ex his prima tantum, quamquam vel hanc gravissimis vitiis laborare statim intellegemus, editionis nomine digna videri potest, alterius tertiaeque tam misera est condicio, ut ex eis ad philologorum studia nihil fere fructus redundet. Nam Tigurino in libro cum Antonii et Maximi syllogas Gesnerus sanissimo consilio inter se discretas edidisset, in editione Wechelliana eas cum Stobaei sermonibus ita miscuit, ut singulas sententias eis Stobaei sermonibus adiungeret, quibus similia atque illis argumenta tractarentur. Itaque quae cuiusque eorum sint, perspicere nullo modo potest. Tertium denique cum has collectiones esset editurus, in unum corpus eas conflavit conflatasque iunxit Stobaeo eodem loco et anno edito apud Franc. Fabrum hoc titulo inscriptas: 'Loci communes sententiarum ex s. scriptura, veteribus theologis et secularibus scriptoribus collecti per Antonium et Maximum monachos.' Unde apparet ne hic quidem, quae ex Antonii opere sumpta sint, quae e Maximi, intellegi licere.

Harum igitur editionum cum nulla fere ratio habenda sit, accuratius de prima tantum exponendum videtur.

Volumen, in quo Gesnerus Antonii et Maximi syllogas primum edidit, hoc indice inscriptum est: Ἐν τῇ παρούσῃ βιβλῷ ἔνεστι τὰδε. Ἀπομνημονευμάτων, ἕκ διαφόρων τῶν τε καθ' ἡμᾶς, καὶ τῶν θύραθεν βιβλίων τόμοι τρεῖς. Μαξίμου κεφαλαίων περὶ τελείας ἀγάπης καὶ ἄλλων ἀρετῶν Ἑκατοντάδες δ. Θεοφίλου πρὸς Αὐτόλυκον περὶ θεοῦ καὶ πίστεως χριστιανῶν, βιβλία γ. Τατιανοῦ Ἀκυρίου λόγος κατὰ ἔθνη.

Cavendum est, ne ex hoc indice concludas haec opera omnia uno codice manu scripto comprehensa fuisse, qui eandem haberet ac volumen Tigurinum inscriptionem. Immo Gesnerum hunc titulum toti volumini de suo imposuisse facillime probari potest. Is enim priora tria tantum voluminis opera edidit, duo posteriora Ioanni Frisio Tigurino debentur, qui in praefationibus eorum (pag. 244 v. 18ss. et pag. 276 v. 19ss.) certiores nos facit libros manu scriptos, quibus in edendis his operibus usus esset, Venetiis Tigurum a se deportatos esse Arnoldi Arlenii Peraxyli liberalitate. Opus deinde, quod voluminis Tigurini tertium est, Vincentius Opsopoeus iam anno 1531 (quem annum ipse subscripsit 'epistolae nuncupatoriae' in voluminis Tigurini translatione latina et ipsa anno 1546 a Gesnero edita p. 264 s.) in latinum sermonem converterat, quam translationem Gesnerus latino libro inseruit modo commemorato. Ea cum frequenter vitiosa esset, ad graecum exemplar eam se recognovisse ait in praefatione extrema graeco volumini praemissa pag. IV. Unde non sine ratione concludere mihi videor Gesnerum in edendis his Maximi centuriis eodem codice graeco usum esse, e quo antea Opsopoeus ea latine verterat. Iam restat ut quaeramus, e quo fonte Gesnerus Maximi et Antonii syllogas hauserit.

Ipse in praefatione voluminis Tigurini pag. III, ubi 'de praesenti volumine' agit, haec dicit: 'In praesentia vero, quod videtis opus, candidi

Lectores (Venetiis id nactus favore illustris viri Diegi Hurtadi Mendozzae Hispani, Caesarei apud Venetos oratoris, et Arnoldi Arlenii Peraxyli, viri ut doctissimi, sic de studiis optime meriti opera) vobiscum communico'. Quibus e verbis colligendum existimo codicem, quem Venetiis se accepisse Gesnerus dicit, et Antonii et Maximi syllogen continuisse, quae res quam gravis sit momenti infra magis etiam apparebit. Conicere licet hunc codicem inscriptum fuisse titulo: Ἀπομνημονευμάτων ἐκ διαφόρων τῶν τε καθ' ἡμᾶς καὶ τῶν θύραθεν βιβλίων τόμοι τρεῖς.

Videamus nunc, quam rationem Gesnerus in eis, quae in hoc codice inerant, typis exprimendis secutus sit. Qua in re quid suo labore effectum sit, ipse in praefatione voluminis graeci pag. III indicat: 'Primum igitur ut in singulis dictionibus orthographia, et in sententiis distinctiones observarentur, non parum laboravi, quanquam id facilius fuit, quam explere mutila, et emendare corrupta: quod et ipsum pro virili mea praestiti, ut alios hoc labore, cum huiusmodi locis ceu spinis quibusdam, antequam lectionis fructum inde caperent, collectandi levarem. — Sententias igitur, quae ex utroque Testamento citantur, plurimas inquisivi, tum castigandi gratia, tum ut capitum numeros Graecis simul et Latinis adscriberem: Illarum vero quae ex prophanis authoribus sumptae sunt, non pauca apud Stobaeum quoque leguntur, et inde quasdam restitui. Sin emendare aliunde non licebat, aut non vacabat (fere enim ad praelum haec acta sunt) coniecturas meas (ne quid temere mutaretur) ad margines annotavi.' Fatetur igitur his verbis multa partim e sacris scriptis, partim e Stobaeo tacite se correxisse, itaque caveamus oportet, ne nimis confidenter existimemus coniecturis in margine non ascriptis verborum continuationem codicis scripturas ubique praebere. Sed haec non una causa est, cur Gesneri editionem nostrae quidem aetatis philologorum studiis minus aptam esse dolendum sit. Alteram e proximis praefationis verbis cognoscas: 'Ad haec, locos aliquos in prima parte Melissae mutilatos, transmissis ad me quae deerant per doctissimum virum Vuolfgangum Musculum ex codice Augustanae bibliothecae explevi. Sed cum ea pars Graecae iam esset excusa, interpretationi Latinae solum ea adieci: Graeca vero Maximi locis similiter inscriptis adiunxi.' De hoc codice bibliothecae urbis Augustae Vindelicorum, qui nunc est bibliothecae regiae Monacensis 429, infra copiosius disputandum erit, unde apparebit in eo nec Antonii nec Maximi syllogen contineri, sed aliam quandam sententiarum collectionem. Gesnerus vero hunc librum Antonii Melissam esse credebat, quamquam eum ab eo, quod Venetiis acceperat, Melissae exemplo multum differre se non nesciisse praefationis verbis ostendit, quae sunt pag. IV v. 7: 'Porro Melissae volumen illud, quod Augustae servatur, et pauciores nostro Locos, et alio ordine dispositos habet.' Videmus igitur Gesnerum eo quoque nomine reprehendum esse, quod in Maximi syllogen aliena intulerit. Ceterum si scire cupimus, quae Gesnerus e codice illo Augustano in Maximi sermones intulerit, prima Melissae pars comparanda erit cum ipsius Gesneri interpretatione latina. Omnia enim, quae ibi leguntur neque inveniuntur in libro graeco, e codice Augustano hausta sunt. Quae facilius etiam cognosces, si Maximi sylloges verba graeca

cum Ribitti translationis latinis contuleris, quem in vertendo Maximi opere non Gesneri editioe, sed ipso codice Veneto usum esse statim videbimus.

Sed iam eo venimus, ut Gesnerum gravissimi criminis accusemus, quod in edendo Maximi opere se commisisse invitae ipse confitetur proximis praefationis verbis: 'Praeterea cum permultae sententiae Collectaneorum Antonii sub eisdem titulis Maximi repeterentur, diligenti collatione adhibita, omnes illas obelisco notavi, nisi forte additis pluribus verbis aut emendatius legerentur. Quorsum enim attineret Lectorem taedio, mole volumen, emptorem pretio onerari?' Hoc consilio, quod nobis quidem perversissimum videatur necesse est, effecit, ut Maximi sermonum fragmenta potius quam sermones ipsos ederet, e quibus, quae genuina huius sylloges species ubertasque fuisset, ne divinare quidem posses. Tam misera in condicione rebusque ita afflictis unum solacium nobis relictum est, I. Ribitti interpretatio latina, qui, ut Gesnero olim 'laboris quasi Theseus accessit', sic nobis quoque praesidium offert, quo Gesneri vitio aliqua saltem ex parte mederi possimus. Pergit enim in praefatione Gesnerus ita: 'Verum hoc in Graecis tantummodo feci. Nam in translatione Ioan. Ribitti, docti et amicitia mihi coniuncti hominis (qui me rogante et impellente huius laboris mihi quasi Theseus accessit) ne cui viderer audaculus in alieno opere, nihil delere volui.' Hinc elucet omnia, quae fuerint in Gesneri codice, hoc Ribitti libro contineri; quare si quis ea, quae Gesnerus omisit, labore sane non exiguo Ribitti translatione utens adiutrice ex Antonii opere asciscere velit, Maximi syllogen paene talem, qualis fuit in codice Veneto, instaurare possit. Nonnulla ex eis, quae modo disputavi, iam F. Ritschelius paucis commemoravit in opusculorum vol. I pag. 731s. et in addendis ad hoc volumen pag. 835. 837. Postremo loco postquam ostendit, quam mutila esset Maximi editio Gesneriana, pergit: 'Wer daher den Maximus unverkürzt haben will, muss ihn in «S. Maximi Confessoris Opera» von Combesius (Paris 1675) nachschlagen, wo t. II pag. 528 — 689 die «Sermones per excerpta» so, wie wir sie handschriftlich überliefert haben, vollständig gegeben sind.'

Verum est Maximi syllogen a Combesio multo integriorem editam esse quam a Gesnero, sed priora novem certe capita non e libro manu scripto edita esse a Combesio, sed ipsius arbitratu ex Antonii sermonibus et Maximi Gesneriani fragmentis contexta ex eis intellegere licet, quae Combesius 'Notis' praemisit alteri operum S. Maximi tomo adiectis. Pag. enim 719 posteaquam Gesnerum ob perversum consilium, quod in Maximo edendo secutus esset, vehementer vituperavit, v. 31 s. haec dicit: 'Quanta vero hinc Maximo ablata, ipse primum nonus sermo monstrat, a quo incipit MS. Maximi Codex mihi humanissime a Cl. V. ipsoque erudito D. de Ballesdens Sacerdote suppeditatus, si quid inde in rem literariam, a me posset produci, cum oblitteratis initio fineque libri, neuter certus esset, eam Maximi lucubrationem illo contineri.' In codice igitur, quo usus est Combesius, priora octo capita deerant, caput autem nonum, a quo incipiebat codex, initio ita oblitteratum erat, 'ut non nisi ab Antigoni sententia et sequenti Epaminondae legi' posset, id quod Combesius indicat in nota 28. pag. 722. Haec, quae in codice mutila invenerat, Combesius

explere conatus est; et potuit admodum felici eventu id perficere, si quae Gesnerus expunxisset, Ribitti translationis ope ab Antonio ascivisset suisque locis singula in Maximi capitibus reposuisset. Sed hoc praesidium quantopere contempserit, satis ostendit verbis, quae leguntur p. 719 v. 44 s.: 'Ribittii (sic), quam laudat' (Gesnerus), 'Versio, ipsa distincte habens, quae essent Maximi, sua obscuritate sic pene evanuit, ut nec nancisci licuerit. Mihi certe ea parte Theseus (non qua sibi vendit Gesnerus), ut ab eius ipsius confusionis labyrintho me ipse expedirem, non ut magnum aliquid ex eius versione reddendis Maximi sententiis iuvarer.' Ac si quis vel unum e primis capitibus editionis Combesianae cum Ribitti translatione contulerit, perspectum habebit, quantopere Combesius licentiae suae indulserit. Quam vero rationem in componendis his novem capitibus secutus sit, ipse declarat p. 720 v. 4 ss.: 'in primis quoque octo Titulis ac capitibus, pauca quaedam ex Melissa libuit repetere, et quae magis visa sunt ex Maximi vena, ne ipse in illis, explicato iam furto seu plagio' (i. e. Gesneri), 'ieiunior abiret.' Iam satis superque demonstrasse nobis videmur in primis novem capitibus editioni Combesianae fidem nullam habendam esse. Aliter res se habet in ceteris, nam inde a capitibus noni sententia Antigoni Combesius 'se vale dictare coniecturae' dicit (pag. 722 nota 28 extr.). Ballesdensis codicem ducem sibi futurum esse et regulam, qua Maximum sibi reddat, eaque duntaxat se illi adscripturum esse asseverat, quae is illi tribuat atque vendicet.' Et inde ab hoc loco codicis verba magna cum fide typis exprimenda curasse videtur; nam coniecturas, quibus ea corrigenda putavit, in marginibus commemorat. Denique pag. 719 extr. commemorat 'Titulos Auctorumque nomina, quod minio scripta fuissent, complura legi non potuisse, cum sententiae ipsae atramento scriptae parum aut nihil laborarent.' Quapropter, quod ad lemmata attinet, cavendum est ne nimium auctoritatis editioni Combesianae tribuamus.

CAPUT III.

De codicibus manu scriptis, in quibus Maximi et Antonii florilegia aut insunt aut inesse dicuntur.

Duo tantum codices mihi innotuerunt, in quibus Antonii Melissam inesse homines docti contenderint. Alter est codex Monacensis 429, de quo, quia eum Antonii opus non praebere certissimum est, seorsum exponere statuimus, alter codex Baroccianus 2, de quo hoc loco agere placet.

Nonnulla de eo Coxius in catalogo affert vol. I pag. 2, ubi membranceum eum esse dicit, formae minimae quadratae, foliorum 313 saeculi forsitan XII exeuntis. Codicis huius opus alterum (quod fol. 9 incipit) a Coxio sic describitur: 'Antonii magni monachi Melissa, sive

collectanea theologica et oeconomica e variis libris auctoritatibusque extracta, capitibus septuaginta tribus. Cap. 1 est de virtute et incipit $\sigma\tau\epsilon\nu\eta\ \eta\ \acute{o}\delta\omicron\varsigma\ \kappa\alpha\iota\ \tau\epsilon\theta\lambda\iota\mu\mu\acute{\epsilon}\nu\eta\ \eta\ \acute{\alpha}\pi\acute{\alpha}\gamma\omicron\upsilon\sigma\alpha\ \epsilon\iota\varsigma\ \tau\eta\nu\ \zeta\omega\eta\nu$. Est in ed. 1546 cap. VII. Differt tamen codex noster tam in numero quam in contentis capitum ab editionibus eiusdem operis prolatis.' In calce sunt versus illi, quos supra pag. 8 transcripsimus.

Mirum videtur, quod Coxius 'editiones eiusdem operis' (i. e. Antonii Melissae) commemorat, quamquam, ut ex eis, quae de Antoniani operis editionibus vel potius editione disseruimus, apparet opus, quod est in codice Barocciano, cum Tigurina sola editione comparari potuisse, a quo multum id differre Coxius ipse concedit. Quare num satis recte Coxius de eo iudicaverit, vehementer dubito viroque doctissimo hac quidem in causa non admodum magnam auctoritatem tribuam. Quid enim? Nonne mirum est idem argumentum, in quo primum operis Barocciani caput versetur, primo Maximi sylloges capite tractari, nec a quibus verbis collectanea Barocciana incipiant, ab eisdem Maximi sermones initium capere (quae quidem verba a Gesnero in graeca editione omissa e Ribitti translatione asciscenda sunt)? Haec ita se habere cum viderem, opus Baroccianum non Antonii sed Maximi potius syllogen (aut eius certe recensionem) esse conieci, et quamquam hac in re me falli posse concedo, tamen a me impetrare non potui, quin hanc sententiam gravioris iudicii viris proponerem. Praeterea opus Baroccianum e 73 capitibus compositum est, qui numerus longissime abest a capitum, e quibus libri duo Antonianae collectionis constant (nam tota Μέλιττα 176 capita habet), proxime accedit ad Maximi sermonum numerum, qui in editionibus Gesneriana et Combesiana sunt 71, sed 75 in bibliothecae Laurentianae plutei XI codice 14. Ut hoc est, unum tamen certum est hunc codicem non esse eum nec similem ei, e quo Gesnerus Antonianam collectionem ediderit.

Millerus in catalogo codicum manu scriptorum bibliothecae Escorialensis 'catalogum' edidit (inde a pag. 511) 'praecipuorum auctorum ineditorum graece mss., qui in bibliotheca Scorialensi asservantur' a Barvoetio scriptum anno 1647. Hic codicis mentionem facit, in quo sint Antonii Monachi et Abbatis Asceticarum admonitionum capita 160, adiciens: 'Forte eadem cum Melissa.' Utrum Barvoetius hac in re verum viderit necne, nunc diiudicari non potest; nam codex iste nunc in bibliotheca Escorialensi non est. Fortasse incendio illo periit, quo anno 1671 bibliothecae Escorialensis partem consumptam esse constat.

Iam transeamus ad describendos codices eos, qui Maximi sermones exhibere dicuntur et re vera exhibent. Ac primum quidem de tribus codicibus bibliothecae Mediceae Laurentianae verba faciamus, quos accuratius cognoscere licuit cum e Bandinii praeclaro graecorum bibliothecae illius codicum catalogo tum e viri humanissimi Augusti Wilmanssii epistula, quam Florentia ad me miserat. Quem cum commendante Ritschelio, praefectore clarissimo, precibus adissem, ut capita 11 et 15 editionis Combesianae cum codicis Laurentiani XI 14 meum in usum conferret, tanta eius fuit liberalitas, ut capita illa non cum hoc tantum codice, sed cum

reliquis quoque duobus compararet et multa adiceret, quae novisse magni mea interesse ingeniose intellexerat.

E tribus codicibus Laurentianis eum, qui plut. XI est 14, Bandinius describit catalogi sui vol. I pag. 510 (quem codicem littera A notatum volo). Membranaceus est, formae, quam dicunt, 12. Minutis sed perspicuis litteris scriptus est, quarum genus cognoscas e specimine, quod Bandinius proposuit pag. 516 tab. 7 nr. 7. Et hic quidem vir doctus saeculo XI eum exaratum esse censet, cum Val. Rosius in Aristot. pseudo-epigr. p. 607 saeculo XII eum tribuat. Pag. 1 index est capitum, cuius initium oblitteratum esse Wilmannsius refert, item inde a capite 30 (περὶ μέθης) numeros capitum titulis appositos esse. Capitum inscriptiones eadem sunt, quas habes in Gesneri editione a primo capite usque ad 71, sed deinde quattuor capita secuntur, quae nec in Gesneriana nec in Combesiana editione exstant, sic inscripta: \overline{OB} περὶ τῶν ἡσυχάζόντων καὶ ἐν βίῳ διαγόντων: — \overline{OG} περὶ πειρασμῶν: — \overline{OD} περὶ τοῦ πῶς νοητέον τὸ οὐκ ἔστιν ἐν ἀνθρώποις βέλτιον. εἰ μὴ ὅς φάγεται καὶ πίεται. καὶ δείξει τῆι ψυχῇ αὐτοῦ ἀγαθὸν ἐν μόχθῳ αὐτοῦ: — \overline{OE} περὶ τοῦ ὅτι οὐδὲν δύσκολον ἐπέταξεν ὁ θεός: —

Haec quattuor capita Wilmannsius (tantum eius in me fuit officium) paene tota transcripta ad me misit, vidique ex eius epistula horum capitum rationem longe aliam esse ac totius sylloges reliquorum. Nam cum in his singulis sententiis semper nomina eorum, a quibus profectae sunt, adscripta legantur, et ubi eiusdem scriptoris aliae subiunguntur primae, cui nomen ipsum adscriptum est, semper in margine adponatur τοῦ αὐτοῦ, in quattuor extremis capitibus perpauca apparent lemmata nomina scriptorum indicantia (in 73 et 74 omnino nullum invenitur), τοῦ αὐτοῦ autem illud bis tantum legitur, in capite 72. Praeterea haec capita extrema eo quoque nomine a reliquis discrepant, quod sententiae a profanis scriptoribus adscitae omnino nullae in iis afferuntur; tota e sententiis composita sunt aut e sacra scriptura aut e scriptoribus ecclesiasticis, qui dicuntur, desumptis. Denique capitibus 73, 74, 75 in libro ipso numerus non adpositus est. His de causis dubito, num ea omnino ad Maximi opus pertineant, cuius sententiae plura etiam argumenta infra afferentur. Leguntur haec capita inde a folio 162^r usque ad 164^v, fol. 165^r alterum codicis opus sequitur Τὰ κατὰ Στεφανίτην καὶ Ἰχνηλάτην inscriptum.

Codicum Laurentianorum alter est plut. VII cod. 15, quem littera B notabimus; conferas de eo Bandinii catal. vol. I p. 252. Membranaceus est formae, quam dicunt, quadratae minoris, scriptus saeculo XI; foliis constat 252, 11 tamen postremae paginae manu saeculi XV suppletae sunt. Codex quattuor comprehendit opera, quorum primum est Ioan. Chrysostomi homilia, alterum sententiarum seu definitionum collectio ἀνεπίγραφος et ἀκέφαλος. Hanc excipiunt Γνώμαι συλλεγεῖσθαι ὑπὸ κυρίου μονάζοντος τοῦ Γεωργιδίου*), a pag. 103^v Maximi sylloge incipit, cuius

*) Eandem sententiarum collectionem e codice regio Parisino Boissonadius edidit in anecdotorum vol. I.

capita Bandinius enumerat. Eadem sunt, quae habes in Gesneriana editione, idemque, qui in illa, eorum est ordo. Sed praeter 71 capita Gesneriana hic eadem quattuor exstant, quae in codice Laur. A inveniuntur. Iam vero extrema pars codicis Laur. B inde a capitis 66 verbis ὅταν αὐτῶν γνῶμεθα (sic) κύριοι. Ἐλύπησέ τις κτέ. (quae verba in edit. Combef. leguntur p. 681) saeculo XV scripta est, et Wilmanusius refert quattuor postrema codicis B capita prorsus cum codicis A congruere, ita ut lacunam etiam quattuor versuum, quae sit initio capitis 72, in utroque codice pariter deprehendatur. His de causis extremae codicis B partis scriptorem codice A usum esse conicio. Bandinius praeterea commemorat capitis alterius finem et initium tertii, quod videatur inscriptum fuisse περὶ ἀργείας καὶ ζωφροσύνης, ἑὸν unius, aut alterius paginae defectum? desiderari, item 19 partem ἑπτοῦ unius, aut fortasse plurium pagina-
rum defectum in codice'.

Tertius codicum Laurentianorum plutei VIII est 29*), quem littera C notare liceat. Bombycinus est formae, quam dicunt, quadratae. Bandinius eum saeculo XIII exaratum esse censet, Wilmanusius saeculo XIII. Constat foliis 107, sed vetustate valde consumptus est et mutilus. Incipit a capite 6 περὶ φίλων καὶ φιλαδελφίας. Proximorum capitum tituli saltem cum Gesnerianae editionis concordant, capitis autem 47 partem Bandinius deesse narrat ἑπτοῦ unius fortasse folii abscissione; quemadmodum etiam inter pag. 104 et 105 extrema capitis 61 (περὶ ἀσωτίας) et prima sequentis περὶ συνηθείας καὶ ἡθους folio item abscisso desiderantur. Desinit codex in capite 66 περὶ ἀκακίας καὶ μνησικακίας, quod caput multo brevius esse Wilmanusius dicit quam in editione Combefisiana.

Iam velim lectores humanissimi conspectum perlustrent in calce adiectum. Confeci eum ex iis, quae Wilmanusius ex Italia ad me misit, speroque satis perspicue eo ostentum iri, quibus in rebus (in 11 et 15 scilicet capite) codices Laurentiani cum editione Combefisiana (et inter se) aut congruant aut ab ea discrepent. Quo in conspectu o nota indicatum volui sententiam deesse, lineola tali — et nota κτέ. verba sententiae cuiusque, quae omissa sunt, aut cum editionis Combefisiana verbis concordare aut cum codicis eius, e quo transscripta est tota sententia.

*) cf. Bandinii catal. vol. I pag. 440.

*Sententiae capitis XI, quae non leguntur nisi in bibl. Laur.
plut. VIII cod. 29:*

Ὡςπερ οἱ θηρεύοντες — ἀλλ' ἕτερόν τι πράττειν: ~ fol. 25^r
Ὡςπερ¹⁾ εἰ τις ἀνθρώπου φύματα καὶ κυρίγγας

ἔχοντος ὀστρικῶς ^{β?}μίλιω τὰς τρίχας τέμνοι. καὶ τοὺς
ὄνυχας· οὕτως οἱ κόλακες τὴν παρρησίαν πρὸς τὰ
μὴ λυπούμενα μέρη μὴδὲ ἀλγοῦντα προσφέρουσι
Οὐ δύνασαι μοι καὶ φίλω χρῆσθαι καὶ κόλακι· τουτέστι
φίλω καὶ μὴ φίλω. συνερθεῖν γὰρ δεῖ τῷ φίλῳ· καὶ
συμπανουρθεῖν· καὶ συμβουλευεῖν· καὶ συμαρτυρεῖν μὴ
συνεξαπατᾶν καὶ συνατυχεῖν νῆ δία· μὴ συναδικεῖν·
εἰ γὰρ τὸ συνειδέναί τοις φίλοις τὰ αἰσχροῦ φαῦλον: [αὐτοῦ
πόθεν γε δὴ τὸ συμπράττειν καὶ συνασχημονεῖν αἰρετόν ἐστιν. τοῦ
ἐκ τοῦ πῶς δεῖ διακρίνειν τοὺς κόλακας τοῦ φίλου: ~
εἰ μὲν οὖν ὡς τα πλείστα τῶν ἄλλων κακῶν ὁ κόλαξ ἤπτετο
μόνον. ἢ μάλιστα τῶν ἀγενῶν καὶ φαύλων· οὐκ ἂν ἦν
οὕτως τὰ φιλότιμα τῶν ἠθῶν καὶ χρηστὰ· καὶ ἐπι
εικῆ, τὸν κόλακα δέχεται καὶ τρέφει προσφυόμενον: ~
Ὅρωμεν τὴν κολακειαν οὐ πέννησιν οὐδὲ ἀδόξοις οὐδὲ
ἀδυνάτους ἀκολουθοῦσαν· ἀλλ' οἴκων τε καὶ πραγμάτων
μεγάλων ὀλίγημα γινομένην. πολλάκις δὲ καὶ fol. 25^v
ἡγεμονίας καὶ βασιλείας ἀνατρέπουσαν. διὸ
οὐ μικρὸν ἔργον ἐστὶν· οὐδὲ φαύλης δεομενον προνοίας
ἢ περὶ αὐτῆς ἐπίσκεψις. ὡς ἂν μάλιστα ἐπίφωρος οὖσα.
μὴ βλάπτῃ μὴδὲ μὴδὲ διαβάλλοι τὴν φιλίαν. οἱ μὲν γὰρ
φθειρεσ ἀπίαισιν ἀπὸ τῶν τελευταίων· καὶ ἀπολείπουσι
τὰ σώματα· σβεννυμένου τοῦ αἵματος ἔξ οὗ τρέ
φονται. τοὺς δὲ κόλακας οὐδ' ὅλως ἐστὶν ἰδεῖν πράγμασι
ξηροῖσι καὶ κατεψυγμένοις προσιόντας. ἀλλὰ ταῖς δόξαις
καὶ ταῖς δυνάμεσιν ἐπιτίθενται. καὶ αὖξονται
ταχύ δ' ἔν ταῖς με ἀπορρέουσιν: ~ καθάπερ ὁ
εὐῆνος εἶπε τῶν ἡδυμάτων τὸ πῦρ εἶναι κράτιστον
οὕτως τῷ βίῳ τὴν φιλίαν μίξας ὁ θεὸς ἅπαντα φαιδρὰ
καὶ γλύκεα καὶ προσφιλή ταύτης παρούσης

1) Litterae lineola distinctae in codice rubro colore pictae sunt.
Et scripturas et versus servavi, quales sunt in codice.

καὶ συναπο λαούουης ἐποίησεν· ἐπεὶ πῶς ἂν ὁ κόλαξ
 ὑποδύετο ταῖς ἡδοναῖς· εἰ τὴν φιλίαν ἔωρα

(η ex on corr. m. 1)

τὸ ἡδὺ μῆδαμου προσιεμένην· οὐκ ἔστιν εἰπεῖν.
 ἀλλ' ὥσπερ τὰ ψευδόχρυσα καὶ τὰ κίβδηλα· τὴν λαμπρότητα
 τοῦ χρυσοῦ καὶ τὸ γάνωμα μιμεῖται μόνον· οὕτως
 ἔοικεν ὁ κόλαξ τοῦ φίλου τὸ ἡδὺ καὶ κεχαρισμένον ἐκ
 μιμούμενος ἀεὶ παρέχειν ἰλαρὸν καὶ ἀνθηρὸν καὶ πρὸς
 μηδὲν ἀντιβαίοντα μηδ' ὑπεναντιούμενον ἑαυτὸν·
 ὅθεν οὐδὲ τοὺς ἐπαινοῦντας εὐθὺς ὡς κολακεύοντας
 ἀπλῶς ὑφορατέον· ἔπαινος γὰρ οὐχ ἦττον ἐν καιρῷ
 ψόγου· φιλία προσήκει.

*) Ὡσπερ ὁ πλάτων ἐσχάτης ἀδικίας εἶναι δοκεῖν [can
 fol. 26^r δίκαιον μὴ ὄντα. καὶ κολακείαν ἡγήτερον χαλεπὸν. τὴν λαυθάνου-
 οὐ τὴν ὁμολογοῦσαν. οὐδὲ τὴν παίζουσαν· ἀλλὰ τὴν σπου-
 δαζουσαν· αὕτη γὰρ καὶ τὴν ἀληθινὴν φιλίαν ἀπιστίας
 ἐμπίπλησι· συνεπίπτουσα αὐτῇ πολλακίς ἂν μὴ
 προσέχωμεν (w corr. ex o)· ὥσπερ οἶμαι τῶν οἰκειω σπερμάτων ὄσα
 καὶ σχῆμα καὶ μέγεθος παραπλήσιον ἔχοντα τῷ πύρι
 συμέμικται χαλεπὴν ἔχει τὴν ἀποκάθαρσιν· ἢ γὰρ οὐδὲ
 ἐκπίπτει τῶν στενοτάτων πόρων ἢ συνεκπίπτει διὰ
 τῶν ἀραιῶν· οὕτως ἡ κολακεία τῆς φιλίας εἰς πᾶν
 πάθος καὶ πᾶν κίνημα· καὶ χρεῖαν καὶ συνήθειαν ἑαυτὸν
 καταμιγνύουσα δυσχωριστός ἐστιν: ~

*) *Hic versus a m. 1 in ras. scriptus est.*

*In capite XV post sententiam ἄφρωνον — λόγου haec habet
 cod. VIII 29:*

fol. 35^r

Τὸ λαλεῖν

ἂ χρῆ, τοῦ ἀκούειν οὐκ ἀτιμότερον: Οὐ γὰρ ὁ ἐν λόγῳ
 σοφός, οὗτος ἐμοὶ σοφός οὐδ' ὅστις γλῶσσα μὲν
 εὐστροφὸν ἔχει. ψυχὴν δὲ ἄστατον καὶ ἀπαίδευτον: ἀλλ'
 ὅστις ὀλίγα μὲν περὶ ἀρετῆς φθέγγεται· πολλὰ δὲ
 οἷς ἐνεργεῖ, παραδείκνυσι· καὶ τὸ ἀξιόπιστον τῷ
 λόγῳ, διὰ τοῦ βίου προτίθησι: βέλτιον τὰς
 ἑαυτῶν (*haec sententia prima est pag. 579 ed. Comb., prosus congruit
 cum verbis edit. Comb.*)

fol. 36^r

— ἀπαίδευτον: Οὐ γὰρ *i. m.*

in marg. κακὸν εἶναι δεῖ μόνον τὸν μέλλοντα τοὺς ἄλλους πρὸς ἀρετὴν
 μὴ παιδεύειν ἐπιχειροῦντα, τοῦτο γὰρ καὶ τῶν ὑπὸ χεῖρα τοῦς
 πολλ^o (sic) αἰσχιστον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀγαθῶν διαφεροντα· τῷ ἀγαθῷ
 κατὰ τὴν ἐκκλίνειν ἀπὸ κακοῦ καὶ ποιεῖν ἀγαθὸν κελεύ-
 ουσαν ἐντολήν οὐδὲ τοὺς φαύλους ἐξαλείψαι τῆς ψυχῆς
 τύπου μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀμείνους ἐγγράψασθαι.
 ὡς πλεον κατ' ἀρετὴν προέχειν, ἢ ὁπόσον περιέστιν

ἀξιωματι· καὶ μηδὲν μετρον εἰδέναι τοῦ καλοῦ καὶ
 τῆς ἀναβάσεως· μὴ δὲ κέρδος μᾶλλον τὸ κρατηθὲν
 ἢ ζημίαν τὸ διαφεύγον ἀλλ' ἐπίβασιν αἰεὶ ποιεῖσθαι τὸ
 ἐν ποσὶ τοῦ ἐξῆς: ὁδὸν πατεῖν ἀμεινον τῆν
 λείαν καὶ τετριμμένην, ἢ ἀτριβὴ καὶ τραχεῖαν· καὶ γῆν
 ἄροῦν, ἣν πολλάκις ἄροτρον ἔτεμε καὶ ἡμέρωσε
 ψυχὴν δὲ γράφειν ἣν οὐπω λόγος ἐχάραξε μοχθηρὸς
 οὐδὲ εἰς βάθος τὰ τῆς κακίας ἐνεσημάνθη γράμματα: ~
 Τότε μάλιστα¹⁾ — παραδείγματα: ²⁾

Ὁ μὲν γὰρ τοῖς προσέχουσι λέγων, ἔχει παραμυθίαν
 τοῦ λέγειν τὴν πειθῶ τῶν ἀκροωμένων· ὁ δὲ συνεχῶς
 λέγων καὶ μὴ ἀκούμενος, εἶτα οὐ παυόμενος τοῦ λέγειν,
 πλείονος ἂν εἴη τιμῆς ἄξιος διὰ τὸ τῷ θεῷ δοκοῦν.
 καὶ μηδένοσ προσέχοντοσ τὸ αὐτοῦ πᾶν πληρῶν: ~
 ἔστι γὰρ καὶ μετρίαζοντα τινὰ ἀκαίρωσ, βλάσαι καὶ
 λέγοντά τι περὶ αὐτοῦ θαυμαστον, ὠφελῆσαι: βελτιον
 ἀγροῆ καλῶσ ἢ μανθάνειν κακῶσ ὁ μὲν γὰρ εἰδῶσ τὴν αἰτίαν
 ον (ea ἦξειν corr. m. 1)

ταχεωσ ἐπὶ εὐ?? ἦξει ὁ δὲ ἐπειδὴ τὴν οὐσαν οὐκ οἶδεν,
 οὐσαν πλάττων, οὐ δυνήσεται ραδίωσ τὴν οὐσαν δὲ
 ἄσασθαι: βουλοισμην δ' ἂν ἐγὼ τῶν ἀγαθῶν τι λεγόντων
 ἀκούειν μᾶλλον, ἢ αὐτοσ λέγειν. τῷ παντὶ γὰρ εὐτυχεστέρον
 ἀμεινοσιν ἐντυγχάνειν, ἢ χείροσιν: ἢ τοιαύτη δύναμισ
 καὶ ἐπιχειρησισ ὁμοια δοκεῖ τῇ τῶν γεωργῶν ἐμπειρία
 περὶ τὰ φυτὰ εἰάν περὶ καλῶσ γίγνηται ἐκείνοι τε γὰρ
 τοῖσ ἀκάρποισ καὶ ἀγρίοισ ἐνθέντεσ καὶ ἐμφυτεῦσαντεσ
 τὰ ἡμερα καὶ καρποφόρα χρήσιμον ἀντὶ ἀχρήστοσ
 καὶ ὠφέλιμον ἀντὶ ἀνωφελοῦσ ἀπέδειξαν
 τὸ φυτόν. οὕτω δὴ καὶ τοῖσ ἀνωφελέσι μυθευμασι
 λόγος ἐμβληθεῖσ χρήσιμος· καὶ συμφέρων οὐδὲν
 ἐκείνα εἶασε, μάτην λέγεσθαι: ~ περιεσδοσ πᾶσ ³⁾
 λόγος. (ut in ed. C. p. 579 v. 20 ss., sed ὅταν ὁ ἢ τῶν ἀκου.) —
 ἐναντίωσ διάκειται. κατόπτροισ εἰοίκασιν ⁴⁾
 οἱ λόγοι. καὶ ὡσπερ ἐν ἐκείνοισ ὁ τοῦ σώματοσ καὶ
 τῆσ μορφῆσ ἐμφάνιζετὰ τύποσ: οὕτωσ ἐν ταῖσ
 ὁμιλίαισ τὸ τῆσ ψυχῆσ εἶδοσ χαρακτηριζόμενον
 καθοράται. τότε ἀνύει⁵⁾ —
 διδάσκειν. βίοσ ἄνευ λόγου μᾶλλον ὠφελείν ⁶⁾
 πέφυκεν, ἢ λόγος ἄνευ βίου. ὁ μὲν γὰρ καὶ κτηνῶν
 ὠφελεί, ὁ δὲ βῶν ἐνοχλεί. οἱ δὲ καὶ βίοσ καὶ λόγος
 συνδράμοισιν φιλοσοφίασ ἀπάσῃσ ἀποτελοῦσιν
 ἄγαλμα: ~ Τὰ πράγματα λόγων οὐ χρήζει. αὐτὰ ⁷⁾

fol. 36^vης
νύσς:

1) ut in ed. Comb. p. 579 v. 12 ss., sed τῶν διδασκάλων. 2) in
 marg. -οὐ χυρσοστόμου. 3) in m. Νείλου. 4) in m. φῶ πρᾶρχου.
 5) τότε ἀνύει κτέ. ut in ed. Comb. p. 579 v. 24 ss., in m. adscriptum
 est lemma διδύμου. 6) in m. adscriptum legitur: ἰδιώρου διοδρ τοῦ
 πηλοσιῶ. 7) in m. τοῦ αὐτοῦ.

fol. 37^r γὰρ εἶσι φαινόμενα οἱ λόγοι δὲ μᾶλλον γενέσθαι
 τὰ πράγματα δέονται· καὶ αὐτοὶ εἰσεμνότατος ἔχονται: ~ πρᾶττε
 λογικῶς καὶ λέγε πρακτικῶς: ~ χρῆ τοὺς μαθητευομένους
 καὶ ὡς πατέρας φιλεῖν τοὺς ὄντας διδασκάλους· καὶ ὡς ἄρχοντας
 δεδοικέναι, καὶ μήτε διὰ τὴν ἀγάπην ἐκλύει τὸν φόβον,
 μήτε διὰ τὸν φόβον ἀμαυροῦν τὴν ἀγάπην: ~ Τὰ μὲν ¹⁾
 ἀγγεῖα πρὸς τὴν ὑποδοχὴν τῶν ἐγχεομένων ἐγκλίνομεν ²⁾
 καὶ συνεπιτρέφομεν. ἴν' ἔγχευσις ὡς ἀληθῶς, καὶ μὴ
 ἔγχευσις γένηται. αὐτὸ δὲ τὸ τῷ λέγοντι παρέχειν καὶ συναρ

λ ex τ corr. m. 1
τ ex ν corr. m. 1.

μότητι τῇ προσοχῇ τὴν ἀκρόασιν ὡς μηδὲν ἐκφυγεῖν
 τῶν χρησίμως λεγομένων, οὐ μανθάνομεν: τὸ ἀντειπεῖν
 οὐ χαλεπὸν ἀλλὰ καὶ πάνυ ράδιον εἰρημένῳ λόγῳ. τὸ δὲ
 ἕτερον ἀνταναστῆσαι βέλτιον, παντάπασιν ἐργῶδες.
 ὡςπερ ὁ λακεδαιμόνιος, ἀκούσας ὅτι φίλιππος
 ὄλυθον κατέσκαψεν, ἀλλ' οὐκ ἀναστῆσαι γε τοιαύτην ἔφη
 πόλιν ἐκεῖνος ἂν δυνηθεῖη: εἰ μετὰ τὴν ἀκρόασιν
 ἐπίσκεψιν ποιεῖσθαι τῆς περὶ αὐτὸν διαθέσεως. ἀναλο-
 γιζόμενον εἴ τι τῶν παθῶν γέγονε μαλακώτερον· εἴ τι
 τῶν ἀνιαρῶν κουφότερον· οὐ γὰρ ἐκ κορείου μὲν ἀνα-
 στάντα δεῖ τῷ κατόπτρῳ παραστῆναι τῶν τριῶν
 ἐπισκοποῦντα καὶ τῆς κουρᾶς τὴν διαφορὰν
 ἐκ δὲ ἀκρόασεως ἀπίοντα καὶ σχολῆς, οὐκ εὐθὺς ἀφορᾶν
 χρῆ πρὸς ἑαυτὸν καταμανθάνοντα τὴν ψυχὴν εἴ τι
 τῶν ὀχληρῶν ἀποθεμένη, καὶ περὶ τιῶν, ἔλα
 φροτερα γέγονε καὶ ἡδίων· οὔτε γὰρ βαλανείου φηεῖν
 ἀρίστων οὔτε λόγου μὴ καθαίροντος· ὄφελος ἐστίν: ~
 εἰ μὲν μὴ παντάπασιν ἡδονὴν ἐχούσης καὶ πιθανότατα
 λέξεως παραμελεῖν· ἀλλ' ὅμως ἐλάχιστα τούτου φρουτι-
 στέον ἐστὶ. τότε πρότερον καθάπερ οἱ πίνοντες ὅταν παύσωνται
 fol. 37^v διψῶντες, τότε τὰ τορεύματα τῶν ἐκπωματῶν ὑποθεωροῦσι
 καὶ στρέφουσιν· οὕτως ἐμπλησθέντι δογμάτων, καὶ ἀνα-
 πνεύσαντι, δοτέον τὴν λέξιν εἴ τι κομψὸν ἔχει καὶ περιττὸν
 ἐπισκοπεῖν. ὅδ' εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς μὴ τοῖς πράγμασιν ἐμφυόμενος
 ἀλλὰ τὴν λέξιν ἀξιῶν ³⁾ εἶναι καὶ ἰσχυρὰν, ὁμοίος ἔστι
 τῷ μὴ βουλομένῳ πιεῖν ἂν μὴ τὸ ἀγγεῖον ἐκ τῆς ἀττικῆς
 κωλιάδος κεκεραμευμένον. μὴδὲ ἱμάτιον περιβάλλεσθαι
 χειμῶνος, εἰ μὴ προβάτων ἀττικῶν εἴη τὸ ἔργον. ὡςπερ
 τὰ δένδρα τὰ καλῶς φέροντα καρποὺς πρὸ τῶν καρπῶν καὶ ἐκ
 τῶν φύλλων δυνατόν ἐστι κατανοεῖν, οὕτως ἐκ τῶν λόγων πρὸ
 τῶν ἔρων καὶ οἱ πλείστοι τῶν ἀνθρώπων διαγινώσκονται. ὡς γὰρ
 τὸ σπέρμα τῶν πρὸς τὰς συνουσίας ἀκολάτων ἄγονον ὡς [νὸν
 τὰ πολλὰ καὶ ἄκαρπον ἐστίν, οὕτως ἢ πρὸς τὸ λαλεῖν ἀκρασία, κε-

1) in m. πλουτάρχου. 2) in m. σημειῶσαι per notam et ὄλον χρη-
 σιμώτατον. 3) in m. ἀττικὴν inseritur post ἀξιῶν.

τὸν λόγον ποιεῖ καὶ ἀνόητον. κλεάνθης καὶ ξενοκράτης
 βραδύτεροι δοκοῦντες εἶναι τῶν συχλαστών· καὶ ὄνειδι
 ζόμενοι, ἀγρίοις βραχυστόμοις ἀπεικάζον ἑαυτοὺς¹⁾ ἀσφαλῶς δὲ
 καὶ βεβαίον τηροῦντες. ~ δεῖ τὸ πολὺ καὶ κενὸν ἀφαι
 ροῦντα τῆς λέξεως αὐτὸν διώκειν τὸν καρπὸν, καὶ μιμείσθαι
 μὴ τὰς στεφηπλόκους, ἀλλὰ τὰς μελίσσας. αἱ μὲν γὰρ
 ἐπιούσαι τὰ ἀνθηρὰ καὶ εὐώδη τῶν φύλλων συνείρουσι
 καὶ διαπλέκουσιν· ἡδὺ μὲν ἐφήμερον δὲ καὶ ἄκαρπον
 ἔργον. αἱ δὲ πολλακίς ἴων καὶ ῥόδων καὶ ὑακίνθων
 διαπετόμεναι λειμώνας, ἐπὶ τὸν τραχύτατον καὶ δριμύτατον
 θύμον καταίρουσι. καὶ τούτῳ προσκάθηται Ξανθὸν
 μέλι μηρόμεναι· καὶ λαβοῦσαι τι τῶν χρησίμων ἀπο
 πέτονται πρὸς τὸ οἰκίον ἔργον. οὕτω δεῖ δὴ τὸν φιλότεκνον καὶ
 καθαρὸν

ἀκροατὴν τὰ μὲν ἀνθηρὰ καὶ τρυφερὰ τῶν ὀνομάτων
 καὶ τῶν πραγμάτων τὰ δραματικὰ καὶ πανηγυρικὰ κηφόνον βα-
 τανων

σοφιστιῶντων ἡγούμενον, ἕαν· αὐτὸν δὲ τῇ προσεχῇ καταδυόμενον
 εἰς τὸν νοῦν τοῦ λόγου, καὶ τὴν διάθεσιν τοῦ λέγοντος ἔλκειν ἀπ' αὐτῆς fol. 38^r

τὸ χρήσιμον· καὶ ὑφέλιμον: ὡς γὰρ ὁ τῇ κλείδι τὰ ξύλα χρίζειν
 πειρώμενος· καὶ τῇ ἀξίνῃ τὴν θύραν ἀνοίγειν, οὐκ ἐκεῖνα δόξειεν
 ἂν ἐπηρεάζειν· ἀλλ' αὐτὸν ἀποστερεῖν τῆς ἐκατέρου χρείας
ras. 2 litt. (in rasura ὧν fuit)

καὶ δυνάμει, οὕτω ... οἱ παρὰ τοῦ λέγοντος, ὁ μὴ πέφυκε
 μὴ δὲ ἤσκηκεν αἰτοῦντες. ὅδ' ἔχει καὶ δίδωσι μὴ δρεπόμενοι
 μὴ δε λαμβάνοντες, οὐ τοῦτο βλάπτονται μόνον. ἀλλὰ κακο
 ἡθειαν καὶ δυσμένειαν προσοφλικάνουσι. Οἱ διδάσκοντες
 μὴδὲν, μὴδὲ ὑποτιθέμενοι προτρεπόμενοι δὲ μανθάνειν
 ὅμοιοι εἰσι τοῖς τοὺς λύχνους προσμύττουσιν ἔλαιον δὲ
 μὴ ἔχοντες. τινὸς δημοσθένους ἀνδρὸς ἀκολάστου
 γνώμην ἀρμόζουσαν ἐν λακεδαίμονι εἰπόντος, ἀπερριψεν
 ὁ δῆμος. οἱ δὲ ἔφοροι κληρώσαντες ἕνα τῶν γερόντων ἐκέλευσαν
 εἰπεῖν τὸν αὐτοῦ λόγον, ἐκεῖνον. ὡσπερ εἰς καθαρὸν ἀγγεῖον ἐκ
 ῥυπαροῦ μετακεράσαντες. ὅπως εὐπρόσδεκτος γένηται τοῖς²⁾
 πολλοῖς: Οὔτε γὰρ διδασκαλίαν ἄνευ φύσεως, ἢ ἀσκήσεως
 τελειωθῆναι δυνατόν, οὐτι φύσις ἐπὶ πέρας ἐλθεῖν ἐστὶν
corr. ex dida

ἱκανή, διὰ τοῦ μαθεῖν καὶ ἀσκήσαι· οὔτε ἄσκησις,
 εἰ μὴ προσθεμελιωθῇ φύσει καὶ διδασκαλίᾳ ὡσπερ³⁾
 τοῦ ἵππου τὸ χρεμετίσαι καὶ τὸ ὑλακτεῖν κυνὸς καὶ βοῦς
 τὸ μυκάσθαι, καὶ τὸ ὠβύεσθαι λέοντος, οὕτως καὶ ἀνθρώπου τὸ
 λέγειν· καὶ αὐτὸς ὁ λόγος. αὐτὸ γὰρ ἔρυμα· περίβλημα πανο
 πλία τεῖχος τὸ ζῶον τουτὶ τὸ θεοφιλέστατον ὁ ἀνθρωπος ἐκ
 πάντων

1) in m. post ἑαυτοὺς inseritur: ὡς μόλις μὲν προσδεχόμενοι τοὺς
 λόγους. 2) in m. δῖλωνος. 3) in m. τοῦ αὐτοῦ.

ἴδιον ἔχει: Ὅτε αὐτηρὸς ἄνος εἰς πόσιν εὐθετος,
 οὔτε ἄγροικος τρόπος εἰς ὀμιλίαν. ¹⁾ ξετιώμενος ποτὲ
 ἰσοκράτης παρὰ νικοκρέοντι, τῷ κυπρω τυράννῳ, προτρε
 πομένων αὐτὸν τῶν παρόντων, διαλεχθῆναι, ἔφη· ἐν οἷς μὲν
 ἐγὼ δεινός, οὐχ ὁ νῦν καιρὸς, ἐν οἷς δὲ ὁ νῦν καιρὸς, οὐκ ἐγὼ
 fol. 38^v δεινός: διωγένης ὁ κύων λέγειν ποτὲ κωλυόμενος ὑπὸ ἀθηναίων
 ἐν ἐκκλησία,

βραχὺ ἔφη βούλεσθαι πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν τι τῶνδε σιωπηράντων,
 νεανίας εἶπε θέρους ὥρα ἐμειθώσατο ἐξ ἄστεος ὄνον·
 μεσοῦσης δὲ τῆς ἡμέρας καὶ σφοδρῶς φλέγοντος τοῦ ἡλίου
 ἑκάτερος αὐτῶν ἐβούλετο ὑποδύεσθαι ὑπὸ τὴν σκιὰν τοῦ ὄνου.
 καὶ εἶργον ἀλλήλοισι· ὁ μὲν μεμειθωκέναι ὄνον, οὐ τὴν σκιὰν
 λέγων· ὁ δὲ μεμειθωμένος τὴν πᾶσαν ἔχει ἐξουσίαν
 καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἀπήει· τῶν δὲ ἀθηναίων ἐπισχόντων
 καὶ δεομένων πέρας ἐπιθεῖναι τῷ λόγῳ, εἶθ' ὑπὲρ μὲν
 ὄνου σκιᾶς βούλεσθε ἀκούειν· λέγοντος δὲ ὑπὲρ
 σπουδαίων πραγμάτων, οὐ βούλεσθε: ~ ψάλτην δέ τινα ²⁾

βουλομένου παραδείπνον ἐπανορθοῦν αὐτοῦ καὶ
 λαλεῖν περὶ κρουμάτων, ὃ ψάλτης εἶπε γένοιτό σοι ὦ
 βασιλεῦ κακῶς οὕτως. ἵνα ταῦτα ἐμοῦ βέλτιον εἴδης.
 τὰ συμβουλευόντα πάντα καὶ τῶν ποιημάτων καὶ τῶν ³⁾
 συγγραμμάτων, χρησιμώτατον μὲν ἅπαντες νομίζουσι·
 οὐ μὴν ἥδικτά γε αὐτῶν ἀκούουσιν· ἀλλὰ πεπόνθασι
 ὅπερ πρὸς τοὺς νοθετοῦντας· καὶ γὰρ ἐκείνους μὲν, ἐπαινοῦσιν
 ἅπαντες· πλησιάζειν δὲ, οὐ βούλονται· ἀλλὰ μᾶλλον
 αἰροῦνται πλησιάζειν τοῖς συνεξαμαρτάνουσιν, ἀλλ' οὐ
 τοῖς ἀποτρέπουσιν: ὃ γὰρ εἰς τὸ μὴ πλεχοῖν ἔπειξίς τοῦ ⁴⁾
 λόγου, τὸ ὀλόκληρον τῶν ἤδη λεχθέντων, παραιρεῖται: ἐκ ⁵⁾
 ἐπειδὴν ἡμεῖς τελευτήσωμεν καὶ οἱ λόγοι ὑπὲρ ἡμῶν
 αὐτῶν σεσιγήσονται. ὥστε, ἐπιμελητέον αὐτῶν

ἔστιν. ἀνάγκη γὰρ ὡς ἔοικε μέλειν ἡμῖν καὶ τοῦ ἔπειτα
 χρόνου· ἐπειδὴ καὶ τυγχάνουσι κατὰ τινα φύσιν οἱ μὲν
 ἀνδραποδέστατοι οὐδὲν φροντίζοντες, αὐτοῦ· οἷδ' ἐπι
 εικέστατοι, πᾶν ποιοῦντες, ὅπως ἂν εἰς τὸν ἐπειτα χρόνον,
 fol. 39^r εὖ ἀκούωσιν· ὃ δὴ καὶ ἐγὼ τεμήριον ποιοῦμαι· ὅτι
 ἔστι τις αἴσθησις τοῖς τεθνεῶσι τῶν ἐνθάδε. αἱ γὰρ βέλ
 τιστοὶ ψυχαὶ μαντεύονται, αἱ δὲ μοχθηρόταται οὐ φασι
 κυριωτέρα δὲ τὰ τῶν θείων ἀνδρῶν μαντεύματα
 ἢ τὰ τῶν μῆ. Ὡς περ τῶν ἐν μέτρῳ πεποιημένων ἐπῶν
 τοὺς μὴ μελετῶντας, ἐπιλανθανομένους οἶδα, οὕτω καὶ τῶν
 διδασκαλικῶν λόγων τοῖς ἀμελοῦσι λήθην ἐγγιγνομένην· ὅταν δὲ
 τῶν νοθετητικῶν λόγων ἐπιλαθηταί τις ἐπιέλῃται καὶ ὧν
 ἢ ψυχὴ πάσχουσα, τῆς σωφροσύνης ἐπιθυμεῖ. τούτων δὲ

1) in m. τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ βίου τῶν δέκα ρητόρων 2) in m. φι-
 λίπου βασιλ. 3) in m. ἰσοκράτους. 4) in m. χαρικλείας. 5) in m.
 ἐκ τῶν πλάτωνος ἐπιστολῶν.

ἐπιλαθόμενον οὐδὲν θαυμαστὸν καὶ τῆς σωφροσύνης
ἐπιλαθέσθαι. καὶ γὰρ καὶ τοὺς εἰς φιλοποσίαν προαχθέντας
καὶ τοὺς εἰς ἔρωτας ἐγκυλισθέντας ἤττον δυναμέσους τῶν
δεόντων ἐπιμελείσθαι, καὶ τῶν μὴ δεόντων ἀπέχεσθαι. ἐ-
πειδὴ τοῖς υἱοῖς οἱ πατέρες κἂν ὡς σωφρονες, ὅμως ἀπὸ
τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων εἴργουσιν ὡς τὴν μὲν χρηστῶν ὁμιλίαν
ἄσκησιν οὕσαν τῆς ἀρετῆς. τὴν δὲ τῶν πονηρῶν κατάλυσιν

ε ex o corr. m. 1

ἐσθλῶν μὲν γὰρ φησιν ἀπεσθλὰ διαδέξεται· ἦν δὲ κακοῖσι
συμιγῆς, ἀπολεῖς καὶ τὸν ἐόντα νόον· τὰ μὲν σώματα
τοῖς συμμέτροις πόνοις· ἡ δὲ ψυχὴ τοῖς σπουδαίοις λόγοις,
αὔξασθαι πέφυκεν· ἐν μὲν τοῖς ἐσόπτροις κτέ.

1)

1) in m. δημοκρίτου.

Primo obtutu unus quisque videt, quam variae inter se his codicibus exhibeantur Maximi operis recensiones (quam rem iam Valent. Rosius, cum anno 1857 codices A et B inspiceret, se animadvertisse dicit in Aristotele pseudoepigr. pag. 607); sed priusquam, quid de earum rationibus sentiam, in medium profero, ut commode de iis disputare possim, nonnulla de duobus codicibus Parisinis exponere liceat, qui sunt bibliothecae Coislinianae, quosque descriptos habes in Montefalconii huius bibliothecae catalogo pag. 574 ss.

Codex 372, quem littera D notamus, membranaceus est saeculo XI scriptus. Continet, ut Montefalconius ait, S. Maximi opera quaedam in 71 capita distributa. Initio mutilus est, nam 'septemdecim priora folia iam desiderantur.' Quae supersunt initium ducunt fol. 18 ab his verbis capituli 4: — *κατο. Ἀθηναίους δὲ χιλίους ἔπεμψαν* (conferas Ribitti versionis pag. 187 v. 25 ss.). 'Eadem vero p. incipit cap. 5 *περὶ δικαιοσύνης*. Multa sub haec desiderantur a fine capituli 6 usque ad finem capituli 8 nempe a fol. 23 usque ad fol. 33 ubi desinit caput 8 incipitque 9 *περὶ ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας*. Caetera usque ad finem sana sunt.' Haec Montefalconii verba qui legerit eorumque meminerit, quae de Combefisii editione supra protulimus, minime dubitabit, quin hic codex idem sit, e quo Combefisius Maximi syllogen ediderit. Hic commemorandum videtur capitulum titulos, qui sunt in editione Combefisii, congruere cum Gesnerianae editionis titulis, nisi quod caput 60 apud Combefisium inscriptum est: *Περὶ Ἀφροσύνης, Ἀφρονος καὶ Ἀνοητοῦ καὶ Ἀπαιδέυτου καὶ Μωροῦ*, cum apud Gesnerum *περὶ ἀφροσύνης* tantum legatur. Praeterea caput, quod est *περὶ φιλαυτίας*, apud Combefisium est 69, apud Gesnerum 70, id vero, quod inscribitur: *περὶ τοῦ ὅτι εὐκολοῦ ἢ κακία, καὶ δυσπόριστος ἢ ἀρετή*, Combef. editionis est 70, Gesnerianae 69.

Alter codex bibliothecae Coislinianae est 371, quem littera E notamus. Membranaceus est X saeculo scriptus, folia habet 155. S. Maximi collectionem sententiarum continet in capita 71 divisam. Accuratum Montefalconius confecit catalogum, quo et titulos capitulum indicat et prima, a quibus singula capita incipiunt, verba et lemmata sententiis singulis praefixa (earum tamen, quae e sacra scriptura ascitae sunt, sententiarum lemmata omisit).

Capitulum tituli et ordo iidem sunt, qui in Gesneriana editione. Pag. 579 pauca in fine codicis Montefalconius deesse dicit, et sane ultimum capitulum 71 (in eius certe catalogo) lemma est 'Demosthenes', cum in editione Combefisiana (item in Ribitti translatione) post sententiam Demosthenis apophthegma legatur Epicteto (Ribittus: 'Epicliti') tributum, quod duo Alexandri excipiunt. Montefalconius ipse monet Maximi sermones, quales sint in

codice E, in non paucis discrepare ab editis (sine dubio editionem Combefisianam intellegit); et profecto, si lemmata, quae in capitibus 11 et 15 codex E exhibet, cum iis contulerimus, quae iisdem in capitibus codex D praebet, Montefalconium rectissime iudicasse intellegemus. Quapropter conspectum proponere liceat, quo lemmata capitum 11 et 15, quae in codice D (i. e. in editione Combefis.) et in codice E exstant, inter se comparentur, quibus adiungam ea, quae in codice A leguntur et in Ribitti versione (i. e. in eo codice, quo usus est Gesnerus).

CAPUT XI.

cod. D sive ed. Co.	cod. E	cod. A	Rib. vers. s. cod. Gesn.
Λουκ. 5' Ιουδ. Παροιμ. κς' Ησαι. γ' Βασιλείου	Basilii	τοῦ εὐαγγελίου τοῦ ἀποστόλου κολομῶντος ἡσαίου τοῦ Chrys. τοῦ ἁγίου βασι- λείου (sic)	Matth. 5 ¹⁾ Apostoli Judae Solomonis Esaiæ 3. S. Basilii
Θεολόγου Χρυσοστ. Κλήμεντος Πλουτάρχ Ισοκράτ. Κράτης Ἐπικτήτου Δίωνος τοῦ Χρυ- σοστ. Διογέν. Δημοσθ.	Gregorii Naz. ²⁾ Chrysostomi Clementis Plutarchi Isocratis Diogenis Demosthenis Antisthenis	τοῦ ἁγίου γρηγό- ριου Χρυσοστόμου κλήμεντος πλουτάρχ ἰσοκράτους Διογέν Δημοσθέν ἀντιθέου	Theologi Chrysostomi Clementis Plutarchi Isocratis Diogenis Demosthenes ³⁾
Ἐπικτήτου Δίωνος τοῦ Χρυ- σοστ. Διογέν. Δημοσθ.	Cratetis Phavorini	κράτητο ἐκ τῶν φαβωρί- νου	Cratetis Ex Phavorini commentariis
Ἐπικτήτου Φαβωρίν Ζήνωνος Πυθαγόρ. Σωκράτης Φίλωνος	Zenonis Pythagorae Socratis Epicteti Philonis Sotionis	Ζήνωνος πυθαγόρου σωκράτους ἐπικτήτου Φίλωνος Σωτίωνος ἐκ τοῦ περὶ ὀργῆς	Zenonis Pythagorae Socratis Epicteti Philonis Sotionis ex lib. de Ira
Σωτίωνος ἐκ τοῦ περὶ ὀργῆς Φωκίων	Dionis ⁴⁾ Chry- sostomi Phocionis	Δίωνος τοῦ Χρυ- σοστόμου Φωκίωνος	Dionis Chry- sostomi Phocionis

¹⁾ Et Combefisium et Ribittum in codicibus suis nihil nisi τοῦ εὐαγγελίου legisse veri simile est, itaque alterum, ut accuratius locum indicaret, posuisse Λουκ. 5', ubi hoc, quod a Maximo affertur, Christi apophthegma re vera exstat, alterum adscripsisse Matth. 5, ubi non eandem, sed simillimam sententiam invenies.

²⁾ i. e. Theologi.

³⁾ Antisthenis nomen in margine non legitur, sed Demosthenis apophthegma sententia excipit, quae lemmate carens ab Antisthenis nomine incipit.

⁴⁾ 'Dionis Chrysostomi' apud Montefalconium duo sunt lemmata, sed haec nomina ad eundem virum pertinere apparet.

CAPUT XV.

cod. D. s. ed. Co.	cod. E	cod. A	Rib. v. s. c. Gesn.
Ματθ. ε'		τοῦ εὐ ^{αβ}	Matth. 5
Ιακ. α'		τοῦ ὀπῶ	Iacobi 1
Σολομ.		κολομῆ	1)
Σιράχ κα'		σιράχ	Sirach 21
Βασιλείου	Basilii	τοῦ ἁγίου βᾶλ'	S. Basilii
Θεολόγου	Gregorii Naz.	τοῦ θεολόγου	Theologi
Χρυσοστ.	Chrysostomi	τοῦ Chrys.	Chrysostomi
Νείλου	Nili	Νείλου	Nili
Διδύμου	Didymi	Διδύμου	Didymi
	Isocratis	ἰσοκράτους	2)
	Demosthenis	Δημοσθένους	Demosthenis ³⁾
	Clitarchi	κλειτάρχου	Clitarchi
Μοσχίωνος	Moschionis	μοσχίωνο	Moschionis
Δημώνιακτ.	Demonactis	Δημωνιάκτου	Demonactis
Σόλωνος	Solonis	σόλωνος	Solonis
Διογέν.	Diogenis	Διογένους	Diogenis
Ἐτεόκλους	Eteoelis	ἔτεοκλεους	Eteoelis
Σωκράτης	Isocratis ⁴⁾	σωκράτους	Socratis
	Menandri	μενάδρου	Menandri
5)	Epicharmi	ἐπιχάρμου	Epichanni
	Herodoti	ἥροδτ	Herodoti
5)	Euripidis	εὐριπίδους	6)
	Pythagorae	7)	Pythagorae
Ἀνταγόρας	Antagorae	ἀνταγόρου	Antagoras
ἱέρων	Hieronis	ἱέρωνος	Hieronis
Οἰνοπίδ.	Oenopidis	οἰνοπδ'	Oenopidae
Ρωμύλ	Romuli	ρωμύλ	Romuli

1) Post Iacobi sententiam alia sequitur, quae lemma non habet, sed eadem est, quae in edit. Combef. et in codice A Solomoni tribuitur.

2) Hoc loco sententia exstat, quae lemmate caret, in codice A vero eadem Isocrati tribuitur.

3) Hic Ribittus scripsit: 'Demosthenis alias Democriti'. Hoc 'alias' quid Ribittus indicare voluerit, incertus sum; dubito enim, utrum exprimere voluerit litteras, quae in codice fuerint, et 'Demosthenis' et 'Democriti' explicari potuisse, an fortasse Δημοσθένους correctum fuisse in Δημοκρίτου.

4) Lemma 'Isocrates' hic non recte se habere videtur, cum et in codice Laur. A et in Ribitti translatione et in ed. Combef. traditum sit Socratis. Haec nomina facillime potuerunt commutari et saepe in florilegiis huius generis inter se sunt commutata.

5) Altera Epicharmi sententia Τρόπος ἔτρω κτέ. in edit. Combef. legitur sine lemmate, item Euripidis versus: Τὸ γὰρ κτέ.

6) Lemma Euripidis deest, sed eadem hoc loco legitur sententia, quae in codicibus E et A Euripidis est.

7) Lemma Πυθαγόρου desideratur, sed eadem hoc loco exstat sententia, quae in codice B et apud Ribittum Pythagorae tribuitur.

Quodsi horum capitum et totorum codicum rationes pares esse credere licet, ex hoc conspectu et ex eo, quem in calce proponimus, apparet simillimos inter se esse codicem Parisinum E, codicem Laurentianum A,

codicem Gesneri. Nam in his tribus codicibus capita 11 et 15 ex iisdem sententiis constant, quarum idem in omnibus est ordo. Et cum aegre mihi ferendum sit codicis Laurentiani A duo tantum capita cum Gesneri codice a me comparari posse, ad cognoscendam codicis Paris. E conditionem praesidium minime spernendum praebet conspectus ille, quem Montefalconius in catalogo proposuit. Nam si quis lemmata codicis Parisini E contulerit cum iis, quae exstant in Ribitti translatione, mox eum sibi persuasurum existimo codicem E et Gesneri codicem aut eandem exhibere Maximiani operis recensionem aut, id si mihi non concedatur, simillimos inter se esse hos codices. In plurimis enim capitibus uterque codex prorsus eadem habet lemmata, et quamquam in non paucorum capitum lemmatis alter ab altero recedit, tamen hae discrepantiae tales sunt, ut e depravationibus, quas lemmata per varias describendi vicissitudines passa sunt, oriri potuerint. Quam tristis enim lemmatum eiusmodi fuerit sors, neminem, qui vel unam eius generis syllogen pertractaverit, praeterierit. Iam cum hi tres codices: Paris. E, Laurent. A, codex Gesneri aut eandem aut simillimas certe Maximianae sylloges recensiones contineant, inter eos autem codex Paris. E omnium codicum manu scriptorum Maximi opus exhibentium, quod sciam, antiquissimus sit, hos codices (vel hanc codicum familiam) aut genuinam Maximi collectionis formam et speciem praebere conicio aut talem certe, quae ad genuinam proxime accedat.

Et a Maximo ipso quidem 71 tantum capita profecta videntur, nam 4 capita illa, quae post 71 in codicibus A et B tradita sunt, ab alio viro quodam scripta esse praeter eas, quas supra attuli, causas ob eam quoque rem persuasum habeo, quod re vera uno tantum in codice 71 genuini operis capitibus adiecta sunt (in codicem B enim e codice A ea transcripta esse supra ostendimus). Neque enim cod. E, qui omnium codicum Maximi syllogen exhibentium antiquissimus est, nec codex D nec Gesneri codex nec codex Vindobonensis nec Venetus (de quibus infra exponam) plura quam 71 comprehendunt capita. Nec denique is, qui florilegium Lipsiense*) scripsit, codice usus est, qui plura haberet capita. Codex Baroccianus 2 sane, in quo Maximi collectionem inesse me conicere supra dixi, 73 habet capita, sed cum saeculo XII demum scriptus sit et omnino valde dubia eius sit condicio, haec res sententiam, quam de extremis codicis A capitibus proposui, labefactare nullo modo potest.

At prorsus alia codicis Parisini D est condicio, e quo Combefisius Maximi sermones publici iuris fecit. Quam editionem si cum Ribitti translatione comparaveris, mox intelleges, quantum differat recensio, quae hoc in codice est, ab ea, quam in codicibus A, E, Gesneri inesse ostendimus. Nonnulla sane capita in codice D ex iisdem composita sunt sententiis, e quibus in Gesneri constant codice, sed permulta aut plures aut pauciores sententias exhibent, quam leguntur apud Ribittum, cuius rei aptissima exempla praebent caput 17 et 49. Grammaticum igitur, qui hanc fecit recensionem, eam rationem secutum esse existimemus necesse est, ut in

*) De eo infra pluribus disseremus.

describendo Maximiano opere et omitteret sententias, quas in exemplari suo invenisset, et in genuinum opus inferret alias, quas aliunde assumpsisset. Nam quod obiciat quispiam sententias eas, quae exstent in editione Combesiana neque inveniantur in Ribitti versione, e libro in codicem D fluxisse, qui Maximi opus plenius atque amplius exhibuerit quam codex Gesneri, infra ostendemus grammaticos in describenda Maximi sylloge ita versatos esse, ut arbitrato suo eam hic auferent, illic in angustiorem formam contraherent. Amplificasse autem singula capita videntur sententiis, quas e collectionibus sententiarum Maximianae similibus asciverant.

Non prorsus negaverim, eos interdum sententias Maximiano operi inseruisse e libris excerptas, quos ipsi pertractassent (id quod in sacram scripturam potissimum et scriptores ecclesiasticos, qui dicuntur, cadit), sed cum homines eius aetatis, qua florilegii Maximiani recensiones illae factae sunt, scriptores classicos, quos dicunt, admodum raro legisse constet, veri simile est in augendo Maximi sylloge aliorum copiis eos usos esse. Quot vero et quam uberes sententiarum collectiones praeter eas, quae ad nostram aetatem pervenerunt, grammaticis illis praesto fuerint luculenter ostendit Fr. Ritscheli in opusculorum vol. I p. 578 s.

Sed in recensenda hoc modo sylloge Maximiana grammatici semper id egerunt, ut singulorum capitum titulos et prima eorum verba retinerent, qualia in exemplaribus, quae describebant, legissent. Nam hac quidem in re codex Paris. D et cum codice Paris. E et cum Ribitti versione (i. e. cum Gesneri codice) prorsus congruit.*)

Quin etiam florilegium Lipsiense**), quod singulorum capitum forma ac specie a codice Paris. E et Gesneri codice quam longissime recedit, hac in re ab eis omnino non diversum est. Quare cum Westermannus id tantum dixerit hoc florilegium totum e Maximi opere pendere, equidem contenderim hanc syllogen Lipsiensem nihil aliud esse nisi Maximiani florilegii recensionem.

Quae modo de codice Parisino D exposuimus, in codicem Laurentianum C quoque cadunt, in quo Maximiani operis recensionem contineri dissimillimam ei, quam praebent codex Paris. E, Laurentianus A, Gesnerianus, e conspectu capitum 11 et 15 supra proposito clarissime

*) Caput 62 sane in codice Paris. E ita incipit: τοῦ εὐαγγελίου: κατὰ δὲ ἑορτὴν εἰώθειν ὁ ἡγεμῶν ἀπολύειν ἓνα τῷ κτέ., cum in codice Gesneri (i. e. et in Gesneri editione et Ribitti versione), item in florilegio Lipsiensi prima capitis huius verba sint: (πρὸς ῥωμ. Ζ') συνήδομαι τῷ νόμῳ τοῦ θεοῦ κατὰ τὸν ἕω ἀνθρώπων κτέ. Sed tollitur haec difficultas eo, quod in Gesneri editione capitis verbis ipsis superscriptum est: Λείπει τι ἐνταῦθα ἐκ τοῦ εὐαγγελίου. Gesnerum igitur sententiam quandam deesse inde collegisse conicio, quod in codice suo lemma tantum τοῦ εὐαγγελίου invenisset, quod lemma in Lipsiensi quoque florilegio legitur, quamquam sententia ipsa, ad quam referri possit τοῦ εὐαγγελίου, non exstat. Omnino enim veri simile est in Gesneri codice pariter atque in aliis Maximiani operis codicibus primum capitis eiusque lemma fuisse τοῦ εὐαγγελίου.

**) Huius florilegii specimen edidit Ant. Westermannus in programme universitatis Lipsiensis anni 1864.

apparet. In his enim capitibus codex Laurent. C fere easdem exhibet sententias, e quibus eadem capita in tribus illis codicibus constant, sed praeter has multas alias, quae in illis non leguntur. Hic vero sat probabili exemplo ostendi potest sententias, quibus haec codicis Laur. C recensio amplior sit quam ea, quae in tribus codicibus illis insit, a grammaticis genuino Maximi libro aliunde insertas esse.

Inter eas enim sententias, quae hoc uno in codice exstant neque in ceteris codicibus leguntur, una est, quae Photio patriarchae tribuitur, qui obiit anno p. Chr. n. 981. Iam vero Montefalconius codicem Parisinum E saeculo X exaratum esse censet, unde consequitur Maximi opus aut ante aut certe intra hoc saeculum scriptum fuisse*) (nam viginti saeculi X extremis annis id confectum esse prorsus a veri similitudine abhorret). Is igitur, qui hoc florilegium composuit, Photii sententiam adsciscere non potuit, itaque in codicem Laur. C ab eius scriptore eam aliunde illatam esse statuamus necesse est. Quodsi probavimus codicis C scriptorem hanc sententiam Maximiano operi inseruisse, omnino eum in recensenda Maximi sylloge ita versatum esse, ut alienis opibus eam augetet, credere licebit omnesque sententias, quae in ceteris codicibus non legantur, huic interpolatori deberi.

Alia est condicio recensiois eius, quam praebet codex Laurent. B. Quam qui fecit, codice usus est Laur. A simillimo, sed hunc ipsum in manibus eum non habuisse inde apparet, quod cum sententiae Αἰρετώτερόν ἐστι κτέ., quae est capite 15 extremo, in codice B nomen Πυθαγόρας adscriptum sit, eadem sententia in codice A lemme caret. Quantum e conspectu supra proposito intellegere licet, codicis B scriptor id egisse videtur, ut Maximi opus in angustiorem formam contraheret, nam in capitibus certe 11 et 15 permultas omisit sententias.

Iam restat, ut pauca de codicibus Vindobonensi et Veneto supra commemoratis adiciam, quos libros accuratius cognoscere me non potuisse aegre ferendum est.

De codice Vindobonensi Lambecius in commentariorum de bibliotheca Caesarea lib. IV p. 213 haec habet: 'CXCIV. Codex manuscriptus Theologicus Graecus est membranaceus pervetustus et optima notae in quarto constatque foliis 142, et ad Ioannem Sambucum, ut ipse solita propriae manus inscriptione testatur, olim pertinuit. Continentur eo S. Maximi Monachi et Martyris Loci communes Sententiarum, ex variis sacris et profanis Autoribus collecti, et in Capita septuaginta unum divisi, quorum primum inscribitur περὶ βίου ἀρετῆς καὶ κακίας, sive, De vitae virtute et vitio; ultimum autem περὶ τοῦ ὅτι οὐκ αἰεὶ τὸ πλείστον, ἄριστον.'

De codice Marciano nonnulla iam supra cap. I attulimus. Quae praeter ea commemoranda videntur, hic adiungamus. Codex membranaceus est, forma, quam dicunt, quadrata. Constat foliis 208 et saeculo circiter XII scriptus est. Tituli verba sunt haec: Βιβλίον γνῶμας ἔχον ἐκ πάντων

*) Hae in argumentatione eius rei rationem non habere liceat, quod Maximum Confessorem, qui hanc syllogem fecisse dicitur, saeculo septimo vixisse constat.

ἐν ἐπιτόμῳ. Zanettius codicem discrepare dicit ab editis per Combesium, convenire vero cum Coislino i. e. cum Parisino E. Fortasse igitur eandem continet Maximiani operis recensionem, quam in codice Parisino E, in codice Laurentiano A, in Gesneri codice inesse demonstrare studuimus.

Postremo loco pauca de Gesneri codice addere liceat. Gesnerum nullum de tribus codicibus Laurentianis in manibus habuisse unus quisque intellet, si fragmenta capitum 11 et 15, quae in volumine Tigurino leguntur, cum iisdem capitibus codicum Laurentianorum contulerit; nam in non paucis sententiis alias illa scripturas praebent atque haec. Sed ne Parisinum quidem codicem E Gesnero praesto fuisse ex iis concludas, quae de lemmate quodam cap. 15 diximus. *) Nec Vindobonensi nec Marciano codice Gesnerum usum esse non aequè firmis argumentis probari potest, sed si verum est, quod de Gesneri codice (quem eundem Mendozzae dicere possumus) supra (cap. II) contendimus, eum et Maximi et Antonii opus comprehendisse, efficitur, ut codex ille et a Vindobonensi et a Marcio diversus fuerit. Est autem veri simile (ac paene certum esse dicere licet) illum Gesneri vel Mendozzae codicem non ad nostram aetatem pervenisse. Constat enim Mendozzam bibliothecae suae heredem regem Hispaniae fecisse, eamque in bibliothecam Escorialensem illatam esse, qua de re diserte exposuit Millerus in praefatione catalogi manuscr. graec. bibl. Escor. inde a pag. IV. Idem ostendit magnam codicum, qui olim hac in bibliotheca servati fuerint, partem incendio, quod anno 1671 accidisse supra commemoratum est, consumptam esse. Cum vero Gesneri codex ille in bibliotheca Escorialensi nunc non reperitur, equidem credo cum multis aliis Mendozzae codicibus eum tum igni deletum esse.

Disputatiuncula

de florilegio quodam inedito, quod continetur codicibus Monacensi 429 et Barocciano 143.

Saepius in capitibus prioribus codicis Monacensis 429 mentionem fecimus, quam ob rem nunc accuratius de eo exponamus necesse videtur. Cum enim e praefatione voluminis Tigurini vidissem Gesnerum in edendo hoc libro Augustano codice quodam, quo Antonii Melissam contineri putabat, usum esse, fortasse hunc codicem nunc in bibliotheca regia Monacensi servari in mentem venit. Nec spes me frustrata est; nam cum Fr. Ritschelius, praeceptor humanissimus, a Carolo Halmio, quem honoris causa nomino, petiisset, ut, si codex ille in bibliotheca Monacensi exstaret, Lipsiam mitteretur, liberalissime Halmius amici precibus obsecutus codicem huc transportandum curavit, ubi accurate eum pertractare egregio

*) In adnotatione 4 ad conspectum lemmatum cap. 15.

praeceptoris officio per complures menses licuit. Sed ubi primum eum evolvi, intellexi non Antonii Melissam in eo inesse, sed aliam quandam sententiarum syllogem Antonianae similem illam quidem sed multis in rebus ab ea diversam. At tamen, quin hoc e codice Vuolfgangus Musculus ea, quae Gesnero misit, sumpserit, dubitare non potui, quia hunc codicem Monacensem olim ad bibliothecam urbis Augustae Vindelicorum pertinuisse certissimis argumentis probari potest. Externae enim codicis tegumenti adversi paginae chartula allita est, cui litteris valde consumptis haec inscripta sunt: Ἀπομνημονεύματα διαφόρων θεολόγων, φιλοσόφων, ποιητῶν καὶ ῥητόρων

Memorabilia diversorum Theologorum philosophorum Poetarum et oratorum.*

Eundem vero titulum invenimus in tribus catalogis codicum manuscriptorum bibliothecae Augustanae, quos in bibliotheca Paulina mihi praesto fuisse gaudeo. In antiquissimo eorum, qui Augustae Vindelicorum ex officina Mich. Mangeri prodiit a. 1575, codex numero 51 signatus continere dicitur: Ἀπομνημονεύματα diversorum Theologorum poetarum, et Philosophorum (Haec Tiguri sunt edita: sed exempla nulla supersunt*). Deinceps in Hoeschelii catalogo, edito Augustae Vind. a. 1595 pag. 33 (num. I 1) commemorantur: Ἀπομνημονεύματα, dicta memorabilia philosophorum et poetarum nec non Theologorum. charta fol. Edita Tiguri. In indice denique manuscriptorum bibliothecae Augustanae ab Antonio Reiserero a. 1675 pervulgato (p. 33, 10) codicis mentio fit, in quo inesse dicuntur: Ἀπομνημονεύματα, id est, Dicta et facta memorabilia diversorum Theologorum, Poetarum et Philosophorum. Idem numeri 33 n. 10 in ea codicis Monacensis tegumenti parte, quam nos tergum dicimus, picti exstant. Accedit, quod interior tegumenti adversi pagina urbis Augustae Vindelicorum insigne variis coloribus pictum exhibet.

Quod ad externam codicis speciem attinet, chartaceus est in asserte**), corio albo tectus et aere clausus in folio. Litteris minutis et nitidis multisque compendiis scriptus est saeculo XIV. Praeter primam manum alteram cognoscere licet, quae multas sententias in marginibus adscripsit, nonnulla in versibus ipsis correxit; alias mutationes manus recentiores fecisse videntur.

Titulum, cuius verba extrema vetustate valde consumpta sunt, Hardtius ita legendum putavit: Ἀπομνημονευμάτων ἐκ διαφόρων ποιητῶν τε καὶ ῥητόρων· ἕκ τε τῶν θύραθεν, καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς ἱεράς, καὶ φιλοθέου παιδείας ἐκάστη τῶν προκειμένων ὑποθέσεων οἰκείων ἀρμοζόντως ἔχουσα. Sed et litterarum vestigia et codex Barroccianus 143, de quo statim pluribus exponemus, docent in codice Mo-

*) Hinc colligas, quam rarum iam illo tempore volumen Tigurinum fuerit, cuius exempla nunc rarissime in bibliothecis inveniuntur.

**) Ut Ignatius Hardtius ait, qui codicem accuratissime descripsit in catalogi codicum manuscript. bibl. reg. Bavaricae tom. IV p. 320 ss.

nacensi olim scriptum fuisse: ὑποθέσεων οἰκείως καὶ ἀρμοζόντως ἔχουσα. *) Titulum sequitur capitulum conspectus, quae numero sunt 56.

Folii 130 pag. vers. extremis florilegii verbis subscripta sunt haec:

ἡ παροῦσα μέλιττα ἐγγράφη ἐν τῷ ζῶνδ' ἔτει: μην ἰουλλ ἰΓ πρὸς **)
 ἐμοῦ τοῦ ἀμαρτλ Νικηφορ ἱερέως τοῦ (rasura) καὶ ὄσοι ἀναχείρας
 λάβετε αὐτοὶ ευχεσθαι μοι διὰ τὸν κν: καὶ ὁθεὸς ευχῶρησει
 πάντας ὑμᾶς:

ἡ μέλιττα ἰω βιργετις (a man. rec. scriptum)
 βίβλος μέλιττα καλῶν πραγμάτων.

Haec certiores nos faciunt primum hunc codicem olim Ionnis Birgetis (quod nomen non admodum perspicue scriptum est) fuisse, deinde scriptum esse codicem anno 6854 (i. e. post Chr. n. 1346) a Nicephoro sacerdote. Quis hic Nicephorus fuerit, accuratius intellegere fortasse possemus, nisi verba nonnulla, quae post τοῦ olim legerentur, erasa essent. Conicere tamen licet hunc codicem exaratum esse a Nicephoro Xanthopulo, qui circa annum 1320 floruit cuiusque scripta multa ad nostram aetatem pervenerunt. Conferas de eo Nicolai hist. litt. gr. p. 678. 713.

Florilegium hoc Monacense eo simile est syllogis Maximi, Antonii, Ioannis Damasceni, Georgidii (seu Georgidis), quod in singulis capitulis primum locum obtinent sententiae, quae e sacra scriptura, alterum, quae e scriptoribus ecclesiasticis, tertium, quae e profanis scriptoribus adscitae sunt. Sed cum Maximi et Antonii syllogis multo artiore etiam cognationis vinculo continetur. Nam non solum plurimae capitulum florilegii huius inscriptiones in Maximi et Antonii syllogis reperiuntur, sed etiam longe maxima sententiarum, quae in codice Monacensi leguntur, pars in duabus gnomologiis illis exstat. At tamen, cum diligenti collatione facta vidissem permultas***) in codice Monacensi inesse sententias (ex antiquorum quidem scriptorum libris adscitas), quae nec apud Maximum nec apud Antonium traditae essent, hunc codicem non indignum existimavi, qui accuratius pertractaretur.

Iam e Coxii catalogo cognovi codicem Baroccianum 143 eodem titulo inscriptum esse, quo codicem Monacensem, et cum Coxius, vir humanissimus (rogante Guiljelmo Dindorfio, cui maximam hac de re habeo gratiam) nonnulla de hoc codice liberalissime mecum communicavisset, intellexi tantam inter hos codices intercedere similitudinem, ut idem florilegium in utroque contineri contendere liceret. Est autem codex Baroccianus 143 'membranaceus in 4to, ff. 259, saeculi XII, suppletis hic illic foliis paucis recentioris aevi scil. saec. XV.' Praevia operi ipsi (ut in codice Monacensi) capitulum est tabula, quae numero sunt 48.

*) In codice Barocciano 143 scriptum exstat: ὑποθέσεων οἰκείως καὶ ἀρμοζόντως (sic) ἔχουσα.

**) Ita legendum est, non cum Hardtio παρ'.

***) Adhuc circiter 200 deprehendi, quamquam multo maiorem earum numerum esse conicio.

Ut lectores benevoli perspicere possint, et quae sit florilegii huius natura, et quae similitudinis ratio inter hos codices intercedat, capitum titulos et duorum capitum lemmata transcribam, qualia in codice Monacensi leguntur, ita quidem, ut significem, quibus rebus alter codicum ab altero discrepet.

Capitum conspectus.

Cod. Barocc. 143.	Cod. Monac. 429.
	1) περί νηστείας καὶ τοῦ πῶς δεῖ νηστεύειν
	2) ,, ελεημοσύνης
	3) ,, προσευχῆς
.. χάριτος καὶ εὐχαρ.	4) ,, εὐεργεσίας καὶ χάριτος· εὐχαριστείας καὶ ἀχαριστείας
	5) ,, δικαιοσύνης καὶ νόμου
	6) ,, πίστεως
	7) ,, ἀγάπης
	8) ,, ὑπομονῆς καὶ μακροθυμίας καὶ τοῦ φέρειν γενναίως τὰς συμφορὰς
	9) ,, φρονήσεως καὶ βουλής
	10) ,, πλοῦτου πλεονεξίας καὶ φιλαργυρίας
	11) ,, φίλων
pro ἐστάτου — εσταγου	12) ,, ἐρημνεῖα τοῦ ἁγίου βασιλ καὶ λοιπῶν ποιητῶν τὸ τί ἐστὶν κυβερνητικῆς καὶ περὶ τῆς ἐστάτου καὶ ἀβεβαιοῦ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων; κατὰ στάσεως
κατὰ στάσεως deest	13) ,, ἁμαρτίας
	14) ,, ἄρκου καὶ ἐπιτοκίας
	15) ,, λύπης καὶ ἀθυμίας
	16) ,, νοθεσίας καὶ διδαχῆς
	17) ,, ἐλπίδος
	18) ,, γαστριμαργίας
	19) ,, συνηθείας καὶ ἔθους
	20) ,, ἐξαγορεύσεως· καὶ ἐὰν μετὰ τὴν ἐξαγόρευσιν, πάλιν ὠλίσιθην
	21) ,, ὕπνου καὶ ἀγρυπνίας
	22) ,, υπερηφαν... καὶ ταπεινωφροσύνης
	23) ,, γλωσσαλγίας. λοιδωρίας καὶ ψιθυρισμοῦ
κολακείας	24) ,, κολακίας
μυστήριον	25) ,, σιωπῆς καὶ ἡσυχίας· καὶ τοῦ φυλάττειν μυστήρια
	26) ,, ἐπιμελείας ψυχῆς
	27) ,, γέλωτος
	28) ,, ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας
	29) ,, βασιλέως χριστοῦ καὶ ἀχριστοῦ
	30) ,, ψόγου καὶ διαβουλής
	31) ,, εὐτυχίας καὶ δυστουχίας
	32) ,, ὀκνείας καὶ γογγυισμοῦ· οἱ καὶ τῶν χριστῶν καὶ ἀχριστῶν
γεωργῶν καὶ ὅτι	33) ,, γεωργίας καὶ γεωργῶν· ὅτι καλὸν τὸ ἐργάζεσθαι
	34) ,, ὀργῆς καὶ θυμοῦ Ζήλου καὶ μνησικακίας
	35) ,, μέθης

Cod. Monac. 429.	Cod. Barocc. 143.
36) περί φθόνου	
37) „ δόξης	
38) „ παιδείας καὶ φιλοσοφίας	πεδείας
39) „ τιμῆς γονέων καὶ φιλοτεκνίας	
40) „ ἀνδρείας καὶ ἰσχύος	
41) „ ἀγνείας καὶ σωφρωσύνης	σωφρωσύνης
42) „ εἰρήνης καὶ πολέμου	
43) „ τοῦ ἔχειν φόβον θεοῦ	τοῦ ἔχειν delentur
44) „ ἐνυπνίων	
45) „ κενοδοξίας	
46) „ ἀληθείας καὶ ψεύδους	
47) „ θανάτου καὶ τῶν ἐκείθεν δειγμάτων	
48) „ κάλλους καὶ βλακειάς	καλους
49) „ γήρως καὶ νεότητος	
50) „ εὐγενείας καὶ δυσγενείας	
51) „ φιλαυτίας	
52) „ ἰατρῶν	Haec capita in codice Barocciano non exstant.
53) „ ἐχθρῶν	
54) „ πολυπραγμασύνης	
55) „ ἀφροσύνης	
56) „ γυναικῶν ἀγαθῶν καὶ πονηρῶν	

Sententiae, e quibus constant capita 11 et 24, haec habent lemmata:

Caput XI.

Cod. Monac. 429.	Cod. Barocc. 143.
τοῦ εὐαγγελίου	
τοῦ σολομώντος	
τοῦ σιράχ	
τοῦ ἁγ βασιλ	Βασιλείου
τοῦ θεολογοῦ	
τοῦ χρυσοστόμου	
τοῦ νίτσης	νύτσης
μαξίμου	
τοῦ φίλωνος	
πλουτάρχου	
ἀριστοτέλους	
ἰσοκράτους	
δημονάκτου	
διωδωρ σικελιώτου	διοδ. σικελι.
φιλίππου βασιλέως	
δίωνος τοῦ χρυσοστόμου	
δίωνος τοῦ ῥωμαίων	
δημοσθένους	
σοκράτους	σωκράτους
εὐρυππίδους	εὐριπίδους
κλιτάρχου	κλειτάρχου
μοσχίωνος	
κλειτάρχου*)	deest
κάτωνος	

*) Hoc lemma non a prima manu scriptum, sed ab altera profectum est.

Cod. Barocc. 143.	Cod. Monac. 429.
μενάνδρου	μενανδρ κριτίου πολυαίνου
κυψέλου ἐ. τ. ἐ. ἰσοκράτους καὶ δη- μώνακτος	κυψέλλου ἐκ τῶν ἐπικτήτου ἰσοκράτου καὶ δημο- νάκτου
πιπτάκου	κέκστου πιτακου κυρου νικοκλής
φιλιετίωνος ἀριετίπου	ἀντιγόνου βασιλεως φιλοετίωνος ἀριετοπίστου

Caput **XXIV.**

Cod. Baroco. 143.	Cod. Monac. 429.
ἡσαίου	τοῦ εὐαγγελίου τοῦ ἀποστόλου
	τοῦ δα' δ τοῦ σολομῶντος τοῦ ἁγ βασιλ τοῦ θεολόγου τοῦ χρυσοστόμου κλήμεντος φωτίου πατριάρχου πλουτάρχου ἰσοκρατους φίλωνος διογένουος θημοσθενουος ἀντιθένουος
κρατιτος	κράτητος ζήνωνος πυθαγόρου
ἐκικτητίωνος	ἐπικτήτου διωνος τοῦ χρυσοστόμου
πολυένου	φωκίωνος πολυαίνου ἰγνατιου

Ex his conspectibus apparet codicem Monacensem simillimum esse codici Barocciano, neque tamen contenderim Nicephorum (qui codicem Monacensem exaravit) codice Barocciano ipso usum esse (quamquam non sat firmis praesidiis instructus sum, ut certum hac de re iudicium facere possim). Nam codex Monacensis octo capitibus uberius est quam Baroccianus*), et is qui hunc codicem scripsit florilegium suum exorsus est a

*) Vel potius, ut accuratius dicam, novem capitibus; nam cum tabula operi ipsi praecedens 48 capitum praebeat inscriptiones, codex Baroccianus ipse deficit in capite paenultimo a verbis: ὅπερ καὶ ἡμεῖς πάσχωμεν· τίς μὲν γὰρ οὐκ ἄν, quae verba me in codice Monacensi legere omnino non memini.

verbis: μοναχῶς (sic) βουλόμενος δι' ἀκαθαροῖς νηστείας ἑαυτὸν προσοικειῶσαι τῷ θεῷ τὴν ὄντος ἀκρεφναιστάτην νηστείαν, cum prima codicis Monacensis verba sint: Τάδε λέγει κκ. ἐπιστράφητε πρὸς με ἔξ ὅλης τῆς καρδίας ὑμῶν κτέ.

Quare mihi quidem veri similis videtur codicum horum scriptores eodem ex fonte hausisse (i. e. e codice totidem capita continente quot sunt in codice Monacensi) ita quidem, ut syllogen, quam transcriberent, hic illic arbitrato suo mutarent, quam rationem eos, qui eius generis florilegia transcriberent, plerumque secutos esse supra ostendimus.

Schedae criticae.

Emendationes IV ad florilegium Monacense.

I.

Si quis legerit florilegii Monacensis sententiam 18 (quae apud Meinekium est vol. IV pag. 268): Οὔτε ἵππος εὐγενὴς κρίνοιτο ἂν πολυτέλειαν ἡμφιεσμένος, ἀλλ' ὁ τῆ ψυχῇ (Meinekius in 'discrepantia lectionis' pag. XLVII τὴν ψυχὴν?) λαμπρὸς, οὔτε ἀνὴρ πολυτίμητα κεκτημένος, ἀλλ' ὁ τὴν ψυχὴν γενναῖος, fieri non poterit, quin miretur, quod equus generosus ψυχὴν λαμπράν habere dicatur, eaque de causa suspicetur apophthegmatis huius verba corruptela depravata esse. Quod recte se iudicasse persuasum habebit, ubi Stobaei florilegii caput I inspexerit, cuius sententia 37, Socratis nomine inscripta, haec est (Meinekianae edit. vol. I p. 12 extr.): Οὔτε ἵππος εὐγενὴς κρίνοιτ' ἂν ὁ πολυτέλει σκευὴν ἔχων ἀλλ' ὁ τῆ φύσει λαμπρὸς, οὔτε ἀνὴρ σπουδαῖος ὁ πολύτιμον οὐσίαν κεκτημένος ἀλλ' ὁ τὴν ψυχὴν γενναῖος. Apparet ex hoc loco τῆ ψυχῇ illud librarii, cuius oculi ad verba τὴν ψυχὴν γενναῖος fortasse aberrarunt, negligentia ortum, veram scripturam esse τῆ φύσει. Neque minus certum videtur ante πολυτίμητα inserenda esse verba σπουδαῖος ὁ, quae totius sententiae condicione flagitari unus quisque intellegit.

II.

Miror, quod Meinekius in edenda florilegii Monacensis sententia 30 (pag. 269): Ἐν μὲν τῷ πολέμῳ πρὸς ἀσφάλειαν χρυσὸς κρείττων, ἐν δὲ τῷ ζῆν λογισμὸς πλούτου codicis scripturam servavit, cum eam vitiosam esse non perspicere paene non posset. Nam quoniam altera sententiae in parte comparantur sapientia et divitiae, necesse est in altera aliquid desideremus, quod cum auro conferatur. Hanc vero, quam requirimus, notionem scriptura praebet, quam habes in Stobaei Florilegii capituli 81 sententia 12 (edit. Mein. vol. III p. 111 v. 4): Ἐν μὲν πολέμῳ πρὸς ἀσφάλειαν κίδηρος χρυσοῦ κρείττων, ἐν δὲ

τῷ Ζῆν ὁ λόγος τοῦ πλούτου. Accedit Maximi testimonium, cuius in sylloges capite 12 eadem verba, quae apud Stobaeum sunt, leguntur*), nisi quod pro ἐν μὲν πολέμῳ scriptum est ἐν πολέμῳ μὲν; denique codicis Monacensis fol. 32^r haec habes: ἐν πολέμῳ μὲν πρὸς ἀσφάλειαν· κίδηρος χρυσοῦ κρείττων· ἐν δὲ το Ζην αἰρετὴ πλούτου.

III.

Florilegii Monacensis sententia 53 (edit. Mein. pag. 271) haec est: Ὡςπερ οἱ ἐν εὐδία πλέοντες καὶ τὰ πρὸς τὸν χειμῶνα ἔχουσιν ἔτοιμα, οὕτως οἱ ἐν εὐτυχία καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀτυχίαν ἐτοιμάζουσι βοηθήματα.

Idem apophthegma est in Stobaei florilegii capite 3 (ed. Mein. vol. I p. 82 v. 3), sed ibi in codicibus traditum est non οὕτως οἱ ἐν εὐτυχία καὶ τὰ πρὸς et quae sec., sed οὕτως οἱ ἐν εὐτυχία φρονούντες καὶ τὰ et quae sec., pro ἐτοιμάζουσι autem legitur ἠτοιμάκασι.

Eadem verba, nisi quod ad φρονούντες adiecta est εἰ particula, his reperiuntur locis: apud Maximum Combefisii pag. 589 inde a v. 20, Antonium p. 70 v. 23 ss., in codice Monacensi fol. 92^r, et φρονούντες certe Gesnerum quoque in codice, e quo Maximi syllogen edidit, legisse Ribitti translatione probatur, qui pag. 213 v. 28 s. haec habet: 'Ut qui coelo navigant sereno, ea etiam parata habent, quae sunt in tempestate necessaria: sic qui sapiunt, in felicitate miseriae praeparant adiumenta'.

His praesidiis adiuti sat confidenter illum florilegii Monacensis locum corrigemus ita, ut post εὐτυχία inseramus φρονούντες. Nam translaticiam scripturam οἱ ἐν εὐτυχία καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀτυχίαν ἐτοιμάζουσι βοηθήματα servari non posse, inde apparet, quod re vera exiguus tantum eorum, qui secundis rebus fruuntur, numerus 'miseriae praeparat adiumenta'. Praeterea vero desideramus participium, quod respondeat participio πλέοντες.

Non contenderim ἐτοιμάζουσι necessario mutandum esse in ἠτοιμάκασι, praesertim cum Demophilus quoque praesens tempus scripserit. Nam hic quoque in 'Similitudinibus' (quas Aug. Mullachius edidit in libro, qui inscribitur: 'Fragmenta philosophorum graecorum') p. 486 num. 24 eam, de qua agimus, sententiam affert ita scriptam: Ὡςπερ οἱ ἐν εὐδία πλέοντες καὶ τὰ πρὸς τὸν χειμῶνα ἔχουσιν ἔτοιμα· οὕτως οἱ ἐν εὐτυχίαις φρονούντες καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀτυχίαν ἐτοιμάζουσι βοηθήματα. Hoc tamen statuendum videtur ἠτοιμάκασι multo aptius dici quam ἐτοιμάζουσι, quoniam illud melius quam hoc respondet ἔχουσιν ἔτοιμα illi, quod est in priore sententiae parte.

IV.

Laertius Diogenes in libri VIII cap. 1 (quod inscriptum est Πυθαγόρας) § 9 edit. Huebnerianae pag. 245 haec habet: ἀλλὰ καὶ ποτε

*) Quamquam et apud Maximum et in florilegio Monacensi haec sententia tribuitur Plutarcho.

ἔρωτηθεὶς πότε δεῖ πλησιάζειν, « ὅτε βούλει γενέσθαι αὐτοῦ ἀσθενέστερος » εἶπεν, quae in interpretatione latina Ambrosii Huebnerianae editionis verbis graecis subiecta vertuntur: 'Rogatus quando esset concumbendum' et quae sec. In Cobeti editione haec verba sic leguntur: ἀλλὰ καὶ ποτ' ἐρωτηθέντα πότε δεῖ πλησιάζειν εἰπεῖν' ὅταν βούλη γενέσθαι αὐτοῦ ἀσθενέστερος.

Sed ne haec quidem scriptura integra Diogenis verba exhibere videtur. Non enim assequimur, quo iure Ambrosius ceterique interpretes πλησιάζειν interpretatisint per concumbere. Nam πλησιάζειν multis quidem scriptorum graecorum locis ita dicitur, ut significet 'consuescere, rem habere, concumbere', sed nusquam nisi dativo aliquo adiecto. Sic in libro de educatione puerorum Plutarchi p. 7 C: Πενελόπη πλησιάζειν μὴ δυνάμενοι ταῖς ταύτης ἐμίγνυντο θεραπαίναίς, apud Isocratem ad Nicoel. p. 34 C: οὐδενὶ φανήσομαι σώματι πεπλησιακῶς πλὴν τῆς ἑμαυτοῦ γυναικός.

Hinc iure concludere mihi videor talem dativum, qui necessario requiritur, in Diogenis verbis librariorum oscitantia intercidissee. Cuius vitii (quamquam per coniecturam etiam γυναικί inserendum esse facile intellegitur) medellam offert florilegii Monacensis sententia 194 (p. 282): 'Ἐπίκουρος, ἐρωτηθεὶς πότε δεῖ προσομιλεῖν γυναικί, ἔφη, ὅταν αὐτὸν ἀσθενέστερον θέλης γενέσθαι. Meinekius in 'discrepantia lectionis' pag. XLIX pro αὐτὸν ἀσθενέστερον scribendum esse αὐτοῦ ἀσθενέστερος dubitanter proposuit. Quod cum scripsit, Diogenis loci illius non meminisse videtur, e quo non potuit non intellegere αὐτόν necessario in αὐτοῦ mutandum esse. Nam accusativus αὐτόν tam supervacaneus tamque languidus est, ut servari nullo modo possit. Num ἀσθενέστερον in ἀσθενέστερος corrigendum sit, dubitari potest, cum ad grammaticorum leges si spectamus, uterque casus locum habere possit.

Emendationes ad III locos gnomologii Vindobonensis.

Quamquam plurima translaticiae scripturae vitia Ritschellius ingeniose sanavit, tamen tres locos nondum emendatos deprehendisse mihi videor, quos aliarum ἀποφθεγμάτων syllogarum Vindobonensi similium prae-sidiis adiutus aliter constitui ac preeceptor clarissimus.

I.

Sententia, quae apud Ritschellium legitur opusculorum vol. I p. 564 v. 2, apud Meinekium est 20 (Stobaei edit. vol. IV p. 291), in codice manu scripto ita tradita est: πολλοὶ δοκοῦντες εἶναι φίλοι' οὐκ εἰς

καὶ οὐ δοκοῦντες, εἰς. σοφὸν οὖν γινώσκειν ἕκαστον, neque editores quicquam in his verbis edendis mutaverunt.

Iam vero idem apophthegma est in Maximi eclogarum capite 6 (Gesneri editionis pag. 171 v. 8, ubi tamen pro σοφὸν legitur σοφοῦ: σοφοῦ οὖν ἐστὶ γινώσκειν ἕκαστον, quae verba Ribittus (pag. 190 v. 32) interpretatus est: 'docti igitur et sapientis est unumquemque cognoscere'. Hinc apparet in Gesneri codice scriptum fuisse σοφοῦ. Eandem scripturam praebet codex Monacensis, in quo hoc scite dictum exstat fol. 35^r. Ex his iure colligere mihi videor in Vindobonensi quoque gnomologio pro σοφὸν scribendum esse σοφοῦ, praesertim cum genetivus hoc loco ad graeci sermonis consuetudinem accommodatior videatur quam nominativus σοφόν, mutatio vero tam lenis sit, ut paene nulla sit dicenda.

II.

Apud Ritschelium pag. 565 v. 60 s. haec codicis verba leguntur (a Meinekio quoque sine mutatione edita pag. 293 v. 20 ss.): **Κέξτου: Μὴ ὀνειδίχης τὰς τῶν φίλων σου χάριτας· ἔση γὰρ ὡς οὐ δεδωκώς.**

Verba μὴ ὀνειδίχης τὰς τῶν φίλων σου χάριτας per se duplici ratione intellegi possunt, aut: 'ne exprobres beneficia ab amicis in te collata', quam interpretationem locum habere non posse e proximis verbis ἔση γὰρ ὡς οὐ δεδωκώς apparet, aut: 'ne exprobres beneficia a te in amicos collata', ita ut τῶν φίλων sit genetivus, quem grammatici dicunt, obiectivus. Sed alteram si amplectimur explicationem, unum tamen restat, in quo offendamus necesse est; desideramus enim dativum, cui exprobrentur beneficia indicantem, praesertim cum usitatissima apud Graecos dicendi formula fuerit ὀνειδίξειν τινί τι.

Hunc, quem requirimus, dativum Antonianae sylloges libri I caput 29 (p. 37 v. 3) offert, in quo idem apophthegma ita scriptum legitur: **Μὴ ὀνειδίχης τῷ φίλῳ σου χάριτας. ἔση γὰρ ὡς οὐ δεδωκώς** (Ritschellius ipse hunc Antonii locum ascivit in 'addendis' ad primum opusculorum volumen pag. 836 v. 60, sed non dixit gnomologii Vindobonensis sententiam ad huius loci similitudinem correctam se velle). Eadem scriptura tradita est in codice Monacensi fol. 13^v. His testimoniis fretus non dubito, quin haec genuina sint apophthegmatis verba. Quam facile τῷ φίλῳ (τῷ φίλῳ) mutari potuerit in τῶν φίλων, vix est quod moneam, τὰς autem illud grammatico deberi puto, qui, cum in exemplari suo legeret τῶν φίλων, articulum addendum existimavit.

Quae modo exposui codicis Parisini testimonio probantur, e quo Boissonadius sententiarum syllogen, quae inscribitur Φιλοσόφων λόγοι, edidit in anecdotorum vol. I pag. 120 ss., ubi pag. 125 v. 9 haec leguntur: **Κέξτου. — Μὴ ὀνειδίχης τὸν φίλον σου χάριτας· ἔστιν γὰρ ὡς οὐ δεδωκώς.** Bene Boissonadius confert locum Georgii Lapithae nondum editi 468: **Μὴ ὀνειδίχης πῶποτε τινὶ εὐεργεσίαν, ἣν αὐτὸν εὐεργέτησας· ἀπολεῖς γὰρ τὴν χάριν.**

III.

Apud Ritschelium pag. 565 v. 70 ss. haec sunt codicis verba (edit. Meinek. p. 294): ὁ αὐτὸς θεασάμενος ἐπὶ θύραις εὐπρεποῦς γυναικὸς οἰκοφθόρον μειράκιον, ἔφη· ᾧ μειράκιον σπούδαον τοὺς τοῦ σώματος ἔραστὰς ἐπὶ τὴν ψυχὴν μεταγαγεῖν.

Ritschelius duo apophthegmata in haec codicis verba coaluisse acute vidit; nec enim in οἰκοφθόρον εὐπρεποῦς γυναικὸς ἐρώντα convenire dicit τοὺς τοῦ σώματος ἔραστὰς μεταγαγεῖν et vero Diogeni a Laertio Diogene VI, 58 et Arsenio pag. 201 hoc tribui scite dictum: θεασάμενος μειράκιον φιλοσοφοῦν, εὖγε, εἶπεν, ὅτι τοὺς τοῦ σώματος ἔραστὰς ἐπὶ τὸ τῆς ψυχῆς κάλλος μετάγει. De οἰκοφθόρω autem quid narratum fuerit se non reperisse alibi adicit.

Equidem non huius sententiae partem codicis Vindobonensis verbis inesse existimo (quamquam, ad sententiam si spectamus, recte sic statui videri possit), sed alius potius, quam Meinekius in 'discrepantia lectionis' adscivit, florilegii Monacensis sententiae 178 (edit. Meinek. p. 281): ὁ αὐτὸς θεασάμενος μειράκιον εὐμορφον καὶ διὰ τοῦτο φιλούμενον ἔφη, ᾧ (sine dubio e codice Vindobonensi hic μειράκιον inserendum est) σπούδαον τοὺς τοῦ σώματος ἔραστὰς ἐπὶ τὴν ψυχὴν μεταγαγεῖν.

Quod attinet ad priorem apophthegmatis, quod est in codice Vindobonensi, partem, dubitare non possumus, quin ea pro alius cuiusdam sententiae initio habenda sit. Quam sententiam inveni in Maximi eclogarum capite 3 (Gesn. edit. pag. 167 extr.), ubi haec leguntur: Ξάνθου: Ξάνθος ὁ σοφὸς, θεασάμενος ἐπὶ θύραις εὐπρεποῦς γυναικὸς ἄνδρα οἰκοφθόρον, ἔφη: οὗτος ἡδονὴν μικρὰν ὠνεῖται μεγάλῳ κινδύνῳ. Apparet hanc sententiam et illam florilegii Monacensis in codice Vindobonensi coaluisse.

Emendationes II ad Stobaei florilegium.

I.

In florilegii huius capite 43 (Gaisfordii edit. Lips. vol. II p. 86 v. 5 ss. — Meinekianae vol. II p. 78 v. 23 ss.) haec est Πηγίνου sententia: Πολλοὶ γοῦν ἤδη μείζω κακὰ πεπόνθασιν ὑπὸ τῶν διαβολῶν ἢ τῶν πολεμίων, καὶ πολλοὶ ἤδη μείζω ἡδίκηνται ὑπὸ τῆς τῶν ὠτων ἀσθενείας ἢ ὑπὸ τῆς τῶν ἐχθρῶν ἐπιβουλῆς.

Leve est, sed tamen commemorandum videtur διαβολῶν, quod et in Gaisfordii et in Meinekii editione legitur, mutandum esse in διαβόλων. Ita scribendum esse ex eo elucet, quod cum posteriore enuntiato opponantur ὠτων ἀσθενεία et ἐχθρῶν ἐπιβουλή, priore hostes comparari non possunt cum calumniis, sed bene conferuntur cum calumniatoribus.

II.

Stobaei florilegii capitis 114 apophthegma 16 (apud Gaisfordium est vol. III p. 362, apud Mein. vol. IV p. 66), quod Socrati tribuitur, et in codicibus et in editionibus ita scriptum typisque impressum legitur: Τοῖς μὲν νοσοῦσιν ἰατροῦς, τοῖς δ' ἀτυχοῦσι φίλους δεῖ παραινεῖν.

Eadem verba apud Maximum exstant (edit. Combefis. p. 589 v. 12), sed pro παραινεῖν e codice Ballesdensi Combefisius edidit παρῆναι, quam scripturam in eo quoque, quo Gesnerus usus est, codice fuisse inde colligatur necesse est, quod Ribittus pag. 213 v. 24 habet: 'Aegrotis medicos, miseris amicos adesse convenit.' Prorsus eadem praebet codex Monacensis 429 fol. 92^r.

Deinde apud Antonium hanc sententiam invenimus pag. 62 v. 23, ubi tamen pro παρῆναι scriptum est συμπαρῆναι.

Denique in florilegio Monacensi (ed. Meinekianae vol. IV pag. 273 v. 3) idem apophthegma his verbis affertur: Τοῖς μὲν νοσοῦσιν ἰατροῦς, τοῖς δὲ δυστυχοῦσι φίλους δεῖ συμπαρῆναι.

His testimoniis satis superque probari videtur codicum Stobaei παραινεῖν nullo modo servari posse, sed in παρῆναι esse corrigendum; quae scriptura sola cum reliquis sententiae verbis congruit. Inepte enim diceretur et medico id potissimum agendum esse, ut aegrotum, et amico, ut miserum socium consolaretur. Contra παρῆναι 'adesse auxilio' bene in totius loci sententiam quadrat, facillime autem librariorum negligentia cum παραινεῖν commutari potuit.

De duobus locis, qui sunt in Plutarchi scriptis, quae dicuntur, moralibus.

I.

Libelli Plutarchiani, qui inscribitur περὶ πολυφιλίας, capitis alterius pars posterior mendo quodam inquinata videtur ab editoribus nondum sublato. Leguntur enim edit. Wyttenbachianae vol. I part. 1 p. 364 haec: Cύννομον γὰρ ἡ φιλία ζωῶν, οὐκ ἀγελαῖόν ἐστιν, οὐδὲ κολοιῶδες· καὶ τὸ ἄλλον αὐτὸν ἠγεῖσθαι τὸν φίλον, καὶ προκαθορεύειν ἐταῖρον, ὡς ἕτερον, οὐδὲν ἐστιν ἄλλο, πλὴν μέτρῳ φιλίας τῇ δυάδι χρωμένων. Extrema verba librariorum socordia gravem depravationem passa esse pluribus demonstrare vix opus videtur; nam ut in editionibus leguntur (eandem scripturam in Duebneriana quoque editione invenies, vol. I p. 111 v. 37 ss.), ea omnino intellegi posse negandum est. Ea autem interpretatio, quae et in Wyttenbachiana et in Duebneriana editione exstat: 'id nihil aliud significat, quam binum amicitiae mensuram haberi',

graecorum verborum translatio dici non potest. Unus quisque igitur concedet librorum manu exaratorum scripturam mutandam esse. Iam cum in eis, quae praecedunt, Plutarchus ostenderit, gravissimam, cur stabilem amicitiam non pararemus, esse causam, quod multitudinem amicorum appetere, deinde exemplis e memoria adscitis probaverit verae amicitiae vinculo semper binos homines coniunctos fuisse, mihi quidem probabile videtur eum perrexisse ita, ut diceret eum solum amicum vere posse diligere, qui non multas amicitias sibi parare vellet, sed τὴν δυάδα mensuram amicitiae congruam esse sibi persuasisset. Id vero inest in verbis illis corruptis, si admodum leni mutatione pro οὐδέν ἐστιν ἄλλο, πλὴν μέτρῳ φιλίας τῇ δυάδι χρωμένων scribimus οὐδενός ἐστιν ἄλλου, πλὴν μέτρῳ φιλίας τῇ δυάδι χρωμένου.

Praeterea in verbis καὶ τὸ ἄλλον αὐτὸν ἡγεῖσθαι τὸν φίλον, quibus exprimere Plutarchus voluit eius, qui alterum vere diligeret, esse amicum quasi pro altero ipso habere, αὐτὸν illud, quod et in codicibus et in editionibus legitur, sine dubio in αὐτὸν corrigendum est.

II.

In 'parallelis Graecis et Romanis' qui liber Plutarcho tribuitur, pag. 305B haec est narratiuncula: Δάτις, ὁ Περσῶν κατράπης, μετὰ τριάκοντα μυριάδων εἰς Μαραθῶνα παραγενόμενος πεδίον τῆς Ἀττικῆς, πόλεμον τοῖς ἐγχωρίοις κατήγγειλεν. Ἀθηναῖοι δὲ τοῦ βαρβαρικοῦ πλήθους καταφρονήσαντες, ἑννακιχιλίους ἔπεμψαν, στρατηγούς ποιήσαντες Κυναίγειρον, Πολύζηλον, Καλλιμαχον, Μιλτιάδην. συμβληθείσης δὲ τῆς παρατάξεως, Πολύζηλος μὲν ὑπὲρ ἄνθρωπον φαντασίαν θεασάμενος τὴν ὄρασιν ἀπέβαλε, καὶ τυφλὸς ἐγένετο· Καλλιμαχος δὲ, πολλοῖς περιπεπαρμένος δόρασι, καὶ νεκρὸς ἐστάθη· Κυναίγειρος δὲ, Περσικὴν ἀναγομένην ναῦν κατασχών, ἐχειροκοπήθη.

Haec narratiuncula ex hoc Plutarchi libro in quattuor sententiarum collectiones fluxit. Exstat enim et in Stobaei florilegio (cap. 7, 62) et in Maximi sylloge (cap. 4, Gesn. edit. p. 169, Combefis. p. 542 extr.) et in Arsenii violeto (edit. Walzianae pag. 214 extr.). Denique eam in sylloge inveni, quam continet cod. Monacensis 429 fol. 110^v. Quamquam his in collectionibus non prorsus eadem verba habemus, quae leguntur in Plutarchi libro, praeterea vero Παντελείου versus hexametri ad pugnam Marathoniam spectantes subiecti sunt.

Iam in editione Gaisfordiana Stobaei florilegii haec narratiuncula sic legitur: Ἐκ τῶν Πλουτάρχου διηγήσεων. — Δαρείος ὁ Περσῶν βασιλεὺς μετὰ τριάκοντα μυριάδων ἐν Μαραθῶνι ἐστρατοπεδεύσατο. Ἀθηναῖοι δὲ χιλίους ἔπεμψαν, στρατηγούς αὐτοῖς δόντες, Πολύζηλον, Καλλιμαχον, Κυνέγειρον, Μιλτιάδην· συμβληθείσης δὲ τῆς παρατάξεως, Πολύζηλος μὲν ὑπὲρ ἄνθρωπον φαντασίαν θεασάμενος, τὴν ὄρασιν ἀπέβαλεν, καὶ τυφλὸς ὦν ἀνείλε τεσσαράκοντα καὶ ὀκτώ· Καλλιμαχος δὲ πολλοῖς περιπεπαρμένος δόρασιν, καὶ νεκρὸς ἐστάθη· Κυνέγειρος δὲ Περσικὴν ἀγομένην ναῦν κατέχων,

ἔχειροκοπήθη. ὅθεν καὶ εἰς αὐτοὺς ὑπὸ Παντελέου τοιάδε γεγράφ-
θαι λέγεται κτέ.

Pro priore Κυνέγειρον codex A exhibet Κυναίγειρον, post ἀνείλε particulam μὲν habet, sed recte Gaisfordium Κυναίγειρον in Κυνέγειρον mutasse, μὲν omisisse demonstrare vix opus videtur. At in eo, quod contra codicis A auctoritatem, qui scripturam praebet Παντελείου, cum reliquis codicibus legi vult Παντελέου, non magis ei assentiri possum quam Meinekius, qui in editione sua scripsit Παντελείου. Nam hoc nomen proprium nihil aliud est nisi nomen adiectivum παντέλειος, cum nomen adiectivum παντέλεος ne exstet quidem. Non fugit deinde editores Δαρείος ὁ Περσῶν βασιλεὺς vel errore vel casu quodam genuinae scripturae Δάτις ὁ Περσῶν κατράπης locum occupasse, neque pro χιλίους scribendum esse ἔννακιςχιλίους; unum tamen vitium, quo Stobaei verba corrupta sunt, nondum sublaturum videtur. Nam cum pro ἀγομένην ναῦν, quod in Stobaei codicibus traditum est, Plutarchi liber exhibeat ἀναγομένην ναῦν, hoc autem verbum ἀνάγεσθαι ad huius loci sententiam aptissimum sit, equidem, quin hoc ab eo, qui primus hanc narratiunculam litteris mandavit, profectum sit, vix dubitem.

Et Maximi et Arsenii syllogae et gnomologium Monacense in non paucis scripturis a Stobaei florilegio recedunt, sed nec operae pretium videtur has scripturas afferre et syllogarum illarum verba ad Stobaei exemplaris similitudinem corrigenda censeo.

Iam vero illa quoque Plutarchi verba, quae attuli, per librariorum socordiam corruptiones passa esse suspicor. Quid enim? Nonne mirum est, quod, cum Callimachum mirum in modum mortuum etiam constitisse, Cynegirum autem navem Persicam fugientem retinere conantem vulneratum esse certiores fiamus, de Polyzelo nihil traditur, nisi eum caecum evasisse? Deinde verba καὶ τυφλὸς ἐγένετο molesta repetitione idem significant, quod iam dictum est verbis, quae antecedunt. Quo accedit, quod nullo modo assequimur, unde hauserit Stobaeus Polyzelum caecum duodequingenta hostes interfecisse, nisi verba καὶ τυφλὸς ὡν ἀνείλε τεσσαράκοντα καὶ ὀκτώ olim in parallelorum libro fuisse statuimus. Quibus de causis iure contendere mihi videor verba καὶ τυφλὸς ὡν ἀνείλε τεσσαράκοντα καὶ ὀκτώ ab eo profecta esse, qui librum parallelorum scripsit, ἐγένετο autem illud grammatico fortasse deberi, qui lacunam, quam in exemplari suo deprehenderat, explere voluit.

Sed de collocatione quoque nominum, qualis est in parallelorum libro: Κυναίγειρον, Πολύζηλον, Καλλίμαχον, num vera et genuina esset, suspitio mihi orta est. Nam cum in proximis verbis primo loco de Polyzelo agatur, altero de Callimacho, de Cynegiro tertio demum, florilegia quattuor vero uno consensu hunc nominum praebeant ordinem: Πολύζηλον, Καλλίμαχον, Κυνέγειρον, a probabilitate certe non abhorret in parallelorum quoque libro eundem olim nominum ordinem fuisse. Κυναίγειρον hoc quoque loco in Κυνέγειρον mutandum esse apparet, id quod Herodoti quoque testimonio probatur, apud quem libri VI c. 114, ubi Cynegiri egregium facinus commemoratur, Κυνέγειρος legitur.

Denique quattuor florilegia illa eo quoque a Plutarchi libro recedunt, quod pro κατασχών praebent κατέχων. Verba Περσικήν ἀνατομένην ναῦν κατασχών in editionibus Wyttenb. et Duebn. explicantur sane 'dum Persicam navim receptui se dantem retinet'; sed cum non assequar, quo iure participium aoristi hoc modo interpretari liceat, praesens tempus vero optime in hunc locum quadret, veram scripturam non in Plutarchi codicibus, sed in iis, quibus florilegia illa continentur, servatam esse crediderim.

Λουκ. ε'. ΟΥΑΙ όταν καλώς εἴπωσι ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι. Οὗτοι εἰσι γογγυσταί, μεμψιμοῖροι, κατὰ ἐπιθυμίαν αὐτῶν πορευόμενοι, καὶ τὸ στόμα αὐτῶν λαλεῖ ὑπέρογκα, θαυμάζοντες πρόσωπα ἀφελείας χάριν.

Παροιμ. κς'. Λόγοι κερμάτων μαλακοὶ ὅσοι δὲ τύπτουσιν εἰς ταμεῖα ἀσπλάγχων.

Ἡσα. γ'. Οἱ μακαρίζοντες ὑμᾶς, πλανῶντες ὑμᾶς, καὶ τὴν τριβὴν τῶν ὀδῶν ταρασσούντες.

Βασιλείου. Φύγμεν κολακείας καὶ θυσίας, καὶ τῆς ἀρχιλόχου (Cod. Balesis. ἀρχιλόγου) ἀλιπέσκου τὸ κερθαλέον καὶ ποικίλου.

Θεολόγου. Εἰ μὲ ὄντα κακόν, ἄριστον ὑπεβλέψαντες, τί με ποτεῖν ἔχριν; εἶναι μᾶλλον κακὰν κτέ.

Χρυσόστ. Ὅθεν γὰρ χαλεπώτερον τοῖς εὖ φρονούσι, τοῦ πρὸς δόξαν εἶναι, καὶ τὰ τοῖς πολλοῖς δοκοῦντα περισκοπεῖν, καὶ μὴ τὸν ὀρθὸν λόγον ἠγεμόνα ποιεῖσθαι τοῦ βίου.

Κλημέντος. Ἔσοικεν ἢ κολακεία ἢ κολακεία κτέ.

Πλουταρχ. Ἔσοικεν ἢ κολακεία ἢ κολακεία κτέ. Τὰ μὲν εἶδη τῶν πρὸς αὐτόνοια κτέ.

Κλημέντος. Ἔσοικεν ἢ κολακεία ἢ κολακεία κτέ. Ὅσοι κτε.

Πλουταρχ. Ἔσοικεν ἢ κολακεία ἢ κολακεία κτέ. Τὰ μὲν εἶδη τῶν πρὸς αὐτόνοια κτέ.

Κλημέντος. Ἔσοικεν ἢ κολακεία ἢ κολακεία κτέ. Ὅσοι κτε.

Πλουταρχ. Ἔσοικεν ἢ κολακεία ἢ κολακεία κτέ. Τὰ μὲν εἶδη τῶν πρὸς αὐτόνοια κτέ.

Κλημέντος. Ἔσοικεν ἢ κολακεία ἢ κολακεία κτέ. Ὅσοι κτε.

Πλουταρχ. Ἔσοικεν ἢ κολακεία ἢ κολακεία κτέ. Τὰ μὲν εἶδη τῶν πρὸς αὐτόνοια κτέ.

Κλημέντος. Ἔσοικεν ἢ κολακεία ἢ κολακεία κτέ. Ὅσοι κτε.

Πλουταρχ. Ἔσοικεν ἢ κολακεία ἢ κολακεία κτέ. Τὰ μὲν εἶδη τῶν πρὸς αὐτόνοια κτέ.

Κλημέντος. Ἔσοικεν ἢ κολακεία ἢ κολακεία κτέ. Ὅσοι κτε.

Πλουταρχ. Ἔσοικεν ἢ κολακεία ἢ κολακεία κτέ. Τὰ μὲν εἶδη τῶν πρὸς αὐτόνοια κτέ.

Κλημέντος. Ἔσοικεν ἢ κολακεία ἢ κολακεία κτέ. Ὅσοι κτε.

Πλουταρχ. Ἔσοικεν ἢ κολακεία ἢ κολακεία κτέ. Τὰ μὲν εἶδη τῶν πρὸς αὐτόνοια κτέ.

κεφάλαιον ἢ περὶ κολακείας τοῦ εὐαγγελίου. Οὐαὶ ὅταν καλῶς κτέ. τοῦ ἀποστόλου Οὗτοι εἰσι — κατὰ τὰς ἐπιθυμίας κτέ.

κολομώντος : Λόγοι — τὰ ταμεῖα ἀσπλάγχων:~ τοῦ αὐτοῦ: Κρείσσον ἀνδρὸς κτέ.

ἠσαίου : Οἱ μακαρίζοντες — καὶ τριβὴν — ποδῶν κτέ.

τοῦ ἁγίου βασιλείου : Φύγμεν κολακ. — ἀρχιλόχου κτέ.

τοῦ αὐτοῦ : Οὐδὲν γὰρ κτέ.

τοῦ ἁγίου γρηγορίου τοῦ θεολόγου : Εἰ με — πλείον — μετάρθωμα. Ὡς γὰρ οὐ σοὶ κτέ.

τοῦ αὐτοῦ : Ἔστι γὰρ κτέ.

τοῦ αὐτοῦ : Πολλὰ βέλτιον — καιραλαῶν (καὶ. corr. m. rec. in τοῦ Χρυσόστομου (in marg. sup.) : Ὅταν μεταβολῇ τίς — ἀνοίγεται — κατεφίλεις — τὰ ἐν διανοίξι-

Κλημέντος : Ἔσοικεν — γραπτὴ κτέ. τοῦ αὐτοῦ : Τὰ μὲν — αὐτόνοια κτέ.

τοῦ αὐτοῦ : Ἔσοικεν — ἐξ [f. 45] ῥύττουσι — οὕτω καὶ οἱ κτέ.

τοῦ αὐτοῦ : Ὅσοι κτε.

τοῦ αὐτοῦ : Χαίρειν — ἢ τοῖς κολ. — γὰρ λυποῦντες (omis. ἡμᾶς) κτέ.

περὶ κολακείας τοῦ ἁγίου εὐδ. Οὐαὶ ὅταν κτέ. τοῦ ἀποστόλου Οὗτοι εἰσι — μεμψιμοῖροι, κατὰ τὰς ἐπιθυμίας

κολομώντος : Λόγοι — τὰ ταμεῖα ἀσπλάγχων:~ Κρείσσον ἀνδρὸς κτέ.

ἠσαίου : Οἱ μακαρίζοντες κτέ.

τοῦ ἁγίου βασιλείου : Φύγμεν — ἀρχιλόχου — ποικίλων:~ | fol. 142*

Οὐδὲν γὰρ — εὐφρονοῦσιν κτέ.

τοῦ θεολόγου : Εἰ με — πλείον — οὐ δὲ (ὁ ἀδ. m. 2) — πλείον — μετάρθωμα. Ὡς γὰρ οὐ σοὶ κτέ.

τοῦ αὐτοῦ : Ἔστιν γὰρ ἀνδρὸς κτέ.

τοῦ αὐτοῦ : Πολλὰ βέλτιον κτέ. Ὅταν μεταβολῇ τίς — κολάκων| — ἀνοίγεται — κατεφίλεις κτέ.

Κλημέντος : Ἔσοικεν — γραπτὴ κολακεία διδ (κολ. del. 2 m.) κτέ. Τὰ μὲν — αὐτόνοια — διατρεφεται | f. 143* κτέ.

Ἔσοικεν κτέ. Ἔσοικεν — κῶνα κτέ. Ὅσοι κτε.

Χαίρειν — ἢ τοῖς κολ. — γὰρ λυποῦντες (omis. ἡμᾶς) κτέ.

περὶ κολακείας τοῦ εὐαγγελίου. Οὐαὶ ὅταν κτέ. τοῦ ἀποστόλου Οὗτοι εἰσι — τὰς ἐπιθυμίας κτέ.

Λόγοι — ἀσπλάγχων:~ Κρείσσον ἀνδρὸς κτέ.

ἠσαίου : Οἱ μακαρίζοντες — καὶ τριβὴν — ποδῶν κτέ.

τοῦ ἁγίου βασιλείου : Φύγμεν — ἀρχιλόχου κτέ.

Οὐδὲν γὰρ κτέ.

τοῦ θεολόγου : Ἔστι γὰρ ἀνδρὸς κτέ. Εἰ με — πλείον — οὐδὲ κατορθοῦντά με ποτεῖν — μετάρθωμα| Ὡς γὰρ οὐ σοὶ κτέ.

Πολλὰ βέλτιον κτέ. Ὅταν μεταβολῇ τίς — ἀνοίγεται — κατεφίλεις κτέ.

Κλημέντος : Ἔσοικεν κτέ. Ἔσοικεν — ἀουτόνοια κτέ.

Ἔσοικεν κτέ. Ἔσοικεν — κῶνα κτέ. Ὅσοι κτε.

Χαίρειν — ἢ τοῖς κολ. — χαριζόμενοι ἐκλούουσιν. Ἔσοικεν οὐ θρηπέοντες ἀν μὴ τοῦτο ποτεῖν, ἀλλ' ὀδοιποτεῖν ἢ νέμειν ἢ γεωργεῖν δοκιμαί μᾶλλον τὰ θρηπέοντα | λαμβάνουσιν ὄντες οἱ κολακεύοντες ἀπτονοια μάλιστα τοῖς ἑταίροις: ὅταν ἐπαίνοι με δοκίμων' ἀλλ' ἕτερον τι πράττειν:~

Μῆτις σεκνται sententias, quae in hoc tantum codice traditae sunt. Transcriptiones sunt eura.

ἰσοκράτους : τίονα — πλείω κτέ.

τίονα — πλείω κτέ. τίονα — πλείω κτέ.

Διογέν. : Ἐπι τῆς κολακείας κτέ. τοῦ ὀνομα ἐπιτέγραπται:~ ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς — δάκνει κῶνα κτέ. — ἡμέρων κτέ.

Διογέν. : Ἐπι τῆς κολακείας κτέ. τοῦ ὀνομα ἐπιτέγραπται:~ ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς — δάκνει κῶνα κτέ. — ἡμέρων κτέ.

Διογέν. : Ἐπι τῆς κολακείας κτέ. τοῦ ὀνομα ἐπιτέγραπται:~ ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς — δάκνει κῶνα κτέ. — ἡμέρων κτέ.

Διογέν. : Ἐπι τῆς κολακείας κτέ. τοῦ ὀνομα ἐπιτέγραπται:~ ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς — δάκνει κῶνα κτέ. — ἡμέρων κτέ.

Διογέν. : Ἐπι τῆς κολακείας κτέ. τοῦ ὀνομα ἐπιτέγραπται:~ ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς — δάκνει κῶνα κτέ. — ἡμέρων κτέ.

Διογέν. : Ἐπι τῆς κολακείας κτέ. τοῦ ὀνομα ἐπιτέγραπται:~ ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς — δάκνει κῶνα κτέ. — ἡμέρων κτέ.

Διογέν. : Ἐπι τῆς κολακείας κτέ. τοῦ ὀνομα ἐπιτέγραπται:~ ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς — δάκνει κῶνα κτέ. — ἡμέρων κτέ.

Διογέν. : Ἐπι τῆς κολακείας κτέ. τοῦ ὀνομα ἐπιτέγραπται:~ ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς — δάκνει κῶνα κτέ. — ἡμέρων κτέ.

* Porro sententiarum ordinem, qui est in ed. C, hoc in codice non tetrasit, sed numeris significavit.

4 'Αποδέχου τοὺς τὰ χρῆστα συμβουλεύειν ἐθέλον-
τας κτέ.
14 Φίλωνος. 'Ἀποστρέφου τῶν κολάκων τοὺς ἀπατηλοῦς λόγους
κτέ.
15 Κυτιώνος ἐκ τοῦ Οἰ δελφίνες μέχρι τοῦ κλύουσιον
περὶ ὀργῆς συνδιήκονται τοὺς κολωβῶσαι κτέ.
8 Διωνος τοῦ Χρυσοῦ. Πάσιον γὰρ ὡς ἔπος εἰπέεν, τῶν
κακῶν, ἐχθρῆν ἐν τίς εὐροί τήν κολακείαν κτέ.
16 Φωτιῶν. Φωτιῶν εὐθείαι λέγειν πρὸς 'Αντίπατρον, Οὐ δύ-
ναται κτέ.

τοῦ αὐτοῦ : 'Αποδέχου τοὺς κτέ.
fol. 46^r
Φίλωνος : 'Αποστρέφου τῶν κολάκων — πολλῶσαι κτέ.
Κυτιώνος ἐκ τοῦ περὶ ὀργῆς : Οἱ δελφίνες — ἐξωκεῖλαιον —
παρὰ μόνου — ἐπειδ' ἂν κτέ.
Διωνος τοῦ Χρυσοῦ : Πάσιον γὰρ ὡς ἔπος (sic) — αἰχρίστην ἂν —
ἀλθρῆς κτέ.
Φωτιῶνος : 'Ὅτι φωτιῶν εὐθείαι κτέ.

Περὶ Διδαχῆς καὶ Λόγων. Λόγος ἰε'. pag. 578 ss.
Μαθ.ε'. ΑΜΗΝ λέγει ἡμῖν κτέ.
Ιακ. α' 'Ἐστὺ πᾶς ἄνθρωπος κτέ.
Σολομ. Εἰς ὕψα ἄφρονος κτέ.
Σιράχ κα'. 'Ἐξήγησις μυροῦ κτέ.

Βασιλείου. Μήποτε τῆ ἀμερῆ τοῦ λόγου ἐχρηστά ποιήσω-
νται — δυναίηνη.
Βλέπων τὰς ἐπιταῖνας ἥλιας κτέ.
Θεολόγου. 'Ἀφρων ἔργον κρείττον ἀπράκτου λόγου.
Βίον μὲν οὐδέποτε πύτω κτέ.
'Ἡ μὴ διδάσκεις, ἢ διδάσκεις πῶ τρόπῳ.
Τὸ λαλεῖν ἀεὶ πρὸς τὸ ἀκούειν ἀμείωτον.
Χρυσοστ. Τότε μάλιστα οὐ μαθητὰ εἰς τὸ ἀγαθὸν κτέ.
Οὐκ ἀκύνων ἢ ἀκράσιας κτέ.
'Ἐστὶ γνῶσις λόγου χωρὶς κτέ.
Νεΐλου. Περὶεὶς πᾶς λόγος πρὸς διόφρωνιν, ὅταν τῶν ἢ
ἀκούσωντων κτέ.
Διδόμου. Τότε ἀνοεὶ διδάσκαλος καὶ πιστεύεται λέγων κτέ.

Μοσχίωνος. Τὸν προσκομιδῶντα τριχὴ διασκοποῦ, ὡς ἀμεί-
νοντα, ἢ ὡς ἤττονα κτέ.
Δημιῶνακος. 'Ὁ λόγος, ὡς περὶ πλάστη ἀραθὸς τῆς ψυχῆς πε-
ριθιβατὰ σχήμα.
Ὁ κλύουσιον. 'Ὅσον ἐν πολέμῳ κτέ.
'Ὁ αὐτὸς ἐρασκε, τὸν λόγον, εἰδῶλον κτέ.
Διογένης. Τοὺς ῥήτορας τὰ δίκαια μὲν ἐρη εἰσπυδαίοντες κτέ.
'Ἀττικῷ τινος ἐγκαλοῦντος κτέ.

'Ἐτεοκλέους. Μὴ τὰς τῶν λεγόντων κτέ.
Κυκωρῆτης. 'Ἦε ἤκιστα τοῖς κτέ.
Οὐκ ἐκ τῶν λόγων τὰ πράγματα κτέ.
Τρόπος ἔστι πείθων τοῦ λέγοντος, οὐ λόγος.
Τὸ γὰρ λέγειν, δεῖνον ἐστίν, εἰ φέραι βλάβην.

'Ανταγόρας. 'Ανταγόρας ἐπεὶ ἀνεγίνωκε κτέ.
Ὁὐτος ἀκράσιον — πομπῆμονος κτέ.
Ὀνοπίδ. Ὁὐτος, 'Ὅποια ἢ πρῆξις κτέ.
'Ρωμιῶλ. Ὁὐτος, τὸν μὲν κέρμαον ἐκ τοῦ κομποῦ κτέ.
Ἐρη δοκιμάζουσαι τὸν δὲ ἄνθρωπον ἐκ τοῦ λόγου.

κρ. π.ε. περὶ διδαχῆς καὶ λόγων καὶ ὁμολίας τοῦ ἐν
ἡμῖν λέγειν ἡμῖν — διδῆθη f. 59^r κτέ.
τοῦ ἀποστόλου : 'Ἐστὺ — πταίει κτέ.
κολο^π : Εἰς κτέ.
σιράχ : 'Ἐξήγησις — χεῖλαις κτέ.
τοῦ αὐτοῦ : Μὴ παρὶδος διήγημα σοφῶν — καὶ ἐν ταῖς
παρομιῇσι αὐτῶν ἀναστρέφουσι —
τοῦ ἁγίου βα^λ : Μήποτε — ἀνοουσία γὰρ ἢ —
πέφωιν — δυναίηνη.
τοῦ θεολόγου : 'Ἀφρων ἔργον κρείσσον κτέ. f. 60^r
Βίον μὲν — πύτω^π — καλῶς ψοφομένου :
τοῦ αὐτοῦ : 'Ἡ μὴ διδάσκεις κτέ.
τοῦ αὐτοῦ : Τὸ λαλεῖν ἄ χρῆ τὸ ἀκούειν ἐντιμώτερον :
τοῦ Χρυσοῦ : Τότε μάλιστα — τῶν διδασκάλων — παραδεί-
γμαται :
Νεΐλου : Περὶεὶς πᾶς — ὅτ' ἂν ἢ τῶν ἀκούσωντων κτέ.
Διδόμου : Τότε — τὲ καὶ κτέ.

Ἰσοκράτους : Τὰ μὲν γὰρ εὐματὰ τοῖς συμμέτροις ἀνοῦσι : ἢ δὲ
ψυχῆς, τοῖς σπουδαῖσι λόγους ἀσέθενται πείθουσι —
Δημοσθέν. : 'Ἐν μὲν τοῖς ἐσώτεροις ὁ τῆς θυραῖς ἢ δὲ ταῖς
ὁμολίας ὁ τῆς ψυχῆς χαρακτηρὸν βλέπεται :
κλειτάρχου : 'Ἐν συλλόγῳ πρῶτος λέγειν μὴ ἐπιτρέπου^ε μετὰ
f. 60^r
γὰρ πλείονας λέγειν δεῖται ἡμῶν τὰ συμμέτροι^α :
μοσχίωνος : Τὸν προσκομιδῶντα — διασκοποῦ ἢ ὡς — ἤττονα
πέθειν κτέ.
Δημιῶνακος : 'Ὁ λόγος — τῆ ψυχῆ περιθιβατὰ σχήμα :
τοῦ αὐτοῦ : Αἱ μὲν χελιδόνες εὐδῶν ἡμῖν προσκομιζοῦνται :
οἱ δὲ ἐκ φιλοσοφίας λόγοι ὀλιγπαίν :
Ὁ κλύουσιον. : 'Ὅσον ἐν πολέμῳ κτέ.
'Ὁ αὐτὸς ἐρασκε κτέ.
Διογένης^π : Τοὺς ῥήτορας — οὐδαμῶς :
τοῦ αὐτοῦ : 'Ἀττικῷ τινος — ἰατρῆς εἶπεν κτέ.
f. 61^r
ἔτεοκλέους : Μὴ τὰς τῶν — ἀλλὰ | κτέ.
κυκωρῆτης : 'Ἦε ἤκιστα κτέ.
τοῦ αὐτοῦ : Οὐκ ἐκ τῶν λόγων — ἐνεκεν — λόγοι —
μενῶνται :
*) Τὰ ὅσα οὐ μὴ πᾶσι ὅσοις λόγους :
γὰρ κακῶς κακῶν ἔργων ἡγεμῶνι :
ἐπιχάρμου : Τρόπος ἔστιν — οὐ λόγος :
ῥηδότου : 'Ἰσον ἐκεῖνο ὡ βασιλεῖ παρ' ἐμοὶ κείρεται πρόνοιαν
τὲ εὐ καὶ τῶ λέγοντι χρηστὰ ἐθέλειν πειθεσθαι :
εὐριπίδου : Τὸ γὰρ λέγειν — φέραι — βλάβην :
ἀνταγόρου : Ἀνταγόρας τοῖς ἐστὺν λίθου εἰκὴ βαλεῖν ἢ λόγον
ἔρμαον :
Ὀνοπίδ. : Ὁὐτος ἀκράσιον — τριῶν | — καὶ omission κτέ.
Ὀνοπίδ. : Ὁὐτος ὅποια — ἐστίν κτέ.
ῤωμιῶλ. : Ὁὐτος τὸν — κομποῦ κτέ.

*) *Wittmannsias*; T roth, womit sonst eine neue Sentenz bezeichnet wird, aber tau selbst die eine Zeile, das A der folgenden roth.

'Αποδέχου τοὺς — ἀφοροῦσιν κτέ.
fol. 144^r
Φίλωνος : 'Αποστρέφου τῶν κολάκων τοὺς ἀπατηλοῦς κτέ.
Κυτιώνος ἐκ τοῦ περὶ ὀργῆς : Οἱ δελφίνες — ἐξωκεῖλαιον —
in ras. 2 m.
τοῦ αὐτοῦ (in pag. m. rec.) : Πάσιον γὰρ — αἰχρίστην — διαφῆρη
fol. 145^r in ras. m. rec.
δοκῶν | γενόμενον — διδῶνιν. οἱ κολάκας πολλοὺ κτέ.
Φωτιῶνος : 'Ὅτι φωτιῶν εὐθείαι κτέ.

περὶ διδαχῆς καὶ λόγων, τοῦ ἐν ἡμῖν : π
'ἡμῖν λέγειν ἡμῖν — διδῆθη f. 156^r κτέ.
τοῦ ἀπ^{στ} : 'Ἐστὺ — πταίει — ἐστίν κτέ.
κολο^π : Εἰς κτέ.
σιράχ : 'Ἐξήγησις — χεῖλαις κτέ.
Μὴ παρὶδος κτέ.
f. 157^r
τοῦ ἁγίου βα^λ : Μήποτε — ἀνοουσία γὰρ ἢ — ἀγατεῖν |
δυναίηνη :
τοῦ θεολόγου : 'Ἀφρων ἔργον κτέ.
Βίον μὲν — πύτω^π — καλῶς ψοφομένου :
τοῦ Χρυσοῦ : Τότε μάλιστα — τῶν διδασκάλων — παραδεί-
γμαται :
Νεΐλου : Περὶεὶς πᾶς — ὅτ' ἂν ἢ τῶν ἀκούσωντων κτέ.
Διδόμου : Τότε — τὲ καὶ κτέ.

Ἰσοκράτους : Τὰ μὲν γὰρ κτέ. ut in cod. XI 14.
(Lemma a m. rec. ita scriptum, ut legi non possit.) : 'Ἐν μὲν
τοῖς ἐσώτεροις κτέ. ut in cod. XI 14.
Κλειτάρχου : 'Ἐν συλλόγῳ πρῶτος κτέ. ut in cod. XI 14.
μοσχίωνος : Τὸν προσκομιδῶντα τριχὴ διασκοποῦ ἢ ὡς — μὲν
ἀμείνοντα | 157^r — ἤττονα πέθειν κτέ.
Δημιῶνακος : 'Ὁ λόγος — τῆ ψυχῆ περιθιβατὰ σχήμα :
Αἱ μὲν χελιδόνες εὐδῶν ἡμῖν προσκομιζοῦνται :
Αἱ μὲν χελιδόνες κτέ. ut in cod. XI 14.

Διογένης^π : Τοὺς ῥήτορας κτέ.
'Ἀττικῷ τινος — ἰατρῆς εἰπεν κτέ.
ἔτεοκλέους : Μὴ τὰς τῶν — ἀλλὰ | κτέ.
κυκωρῆτης : 'Ἦε ἤκιστα κτέ.
τοῦ αὐτοῦ : Οὐκ ἐκ τῶν λόγων — ἐνεκεν — λόγοι —
μενῶνται :
) Τὰ ὅσα οὐ μὴ πᾶσι ὅσοις λόγους :
γὰρ κακῶς κακῶν ἔργων ἡγεμῶνι :
ἐπιχάρμου : Τρόπος ἔστιν — οὐ λόγος :
ῥηδότου : 'Ἰσον ἐκεῖνο — ἐθέλειν χρηστὰ πειθεσθαι :
εὐριπίδου : Τὸ γὰρ λέγειν — φέραι — βλάβην :
ἀνταγόρου : Ἀνταγόρας τοῖς ἐστὺν λίθου εἰκὴ βαλεῖν ἢ λόγον
ἔρμαον :
Ὀνοπίδ. : Ὁὐτος ἀκράσιον — εἰπεν — ὀφελῆσαι — καὶ om. κτέ.
Ὀνοπίδ. : Ὁὐτος ὅποια — ἐστίν κτέ.
ῤωμιῶλ. : Ὁὐτος τὸν — κομποῦ κτέ.

*) *Wittmannsias*; Διογένης in Text schwarz, nicht wie sonst die Namen roth geschrieben.

'Αποδέχου τοὺς — σπουδάζοντας κτέ.
Φίλωνος : 'Αποστρέφου τῶν κολάκων κτέ.
Κυτιώνος ἐκ τοῦ περὶ ὀργῆς : ὡς περὶ ὀργῆς — ἀναή-
κοντα — ἐξωκεῖλαιον — παραμῶνοις κτέ.
Πάσιον γὰρ ὡς — αἰχρίστην ἂν — ἀλθρῶς corr.
in ἀκείβης κτέ.
Φωτιῶνος : Φωτιῶν εὐθείαι κτέ.

περὶ διδαχῆς καὶ λόγων καὶ ὁμολίας, τοῦ ἐν ἡμῖν
'ἡμῖν λέγειν — βασι in ras. m. rec. κτέ.
τοῦ ἀποστόλου : 'Ἐστὺ — πταίει — χάλιν in ras. m. rec. κτέ.
κολο^π : Εἰς κτέ.
σιράχ : 'Ἐξήγησις — χεῖλαις κτέ.
Μὴ παρὶδος κτέ.

τοῦ ἁγίου βα^λ : Μήποτε — ἡμῖν — ἀνοουσία γὰρ βδῶνισα —
δυναίηνη :
Haec sententia infra sequitur, habes eam in transcriptis.
τοῦ θεολόγου : 'Αφρων ἔργον κτέ.
Τὸ λαλεῖν ἄ χρῆ, τὸ ἀκούειν οὐκ ἀτιμώτερον :
Sequitur magna sententiarum numerus, quae nec in edit. Combe. nec in reliquis codd. Laur. inveniantur; transcriptae sunt supra.

Τὰ μὲν εὐματὰ (γὰρ om.) — αὐθεσβῶτα κτέ.
δημοκρίτου : 'Ἐν μὲν τοῖς ἐσώτεροις κτέ.
κλειτάρχου : 'Ἐν συλλόγῳ κτέ.
μοσχίωνος : Τὸν προσκομιδῶντα — διασκοποῦ ἢ ὡς — ἤττονα
πέθειν κτέ.
Δημιῶνακος : Οἱ μὲν χελιδόνες — προσκομιζοῦνται
Ὁ κλύουσιον. : 'Ὅσον ἐν πολέμῳ κτέ.
in marg.
τοῦ αὐτοῦ : 'Ὁ αὐτὸς ἐρασκε κτέ.
Διογένης^π : Τοὺς ῥήτορας κτέ.
τοῦ αὐτοῦ : 'Ἀττικῷ τινος — οὐδὲ ἰατρῶς ἂν ὄφεται ἂν
ὀφθαίοντες κτέ.
ἔτεοκλέους : Μὴ τὰς — πραγμάτων ἐρη δυνάμεις δοκιμάζειν :
κυκωρῆτης : 'Ἦε ἤκιστα κτέ.
Οὐκ ἐκ τῶν — δεῖ κρίνειν κτέ.
Μοσχίωνος :
Τὰ ὅσα οὐ μὴ πᾶσι κτέ.

ἐπιχάρμου : Τρόπος ἔστιν κτέ.
ῥηδότου : 'Ἰσον ἐκεῖνο — ἐθέλειν χρηστὰ πειθεσθαι :
εὐριπίδου : Τὸ γὰρ λέγειν — βλάβην :
πυθαγόρου : Αἰρετώτερον οὐ κτέ.
Πυθαγόρου — ὀπεταμῶντος κτέ.
ἔρμαον : Ὁὐτος ἀκράσιον — καὶ omis. κτέ.
Ὀνοπίδ. : Ὁὐτος ὅποια κτέ.
ῤωμιῶλ. : Ὁὐτος τὸν — κομποῦ — δὲ omis. κτέ.

See

John Addington Symonds

Studies of the Greek poets.

VIII The Ironic poets